

Б И С Е Р И

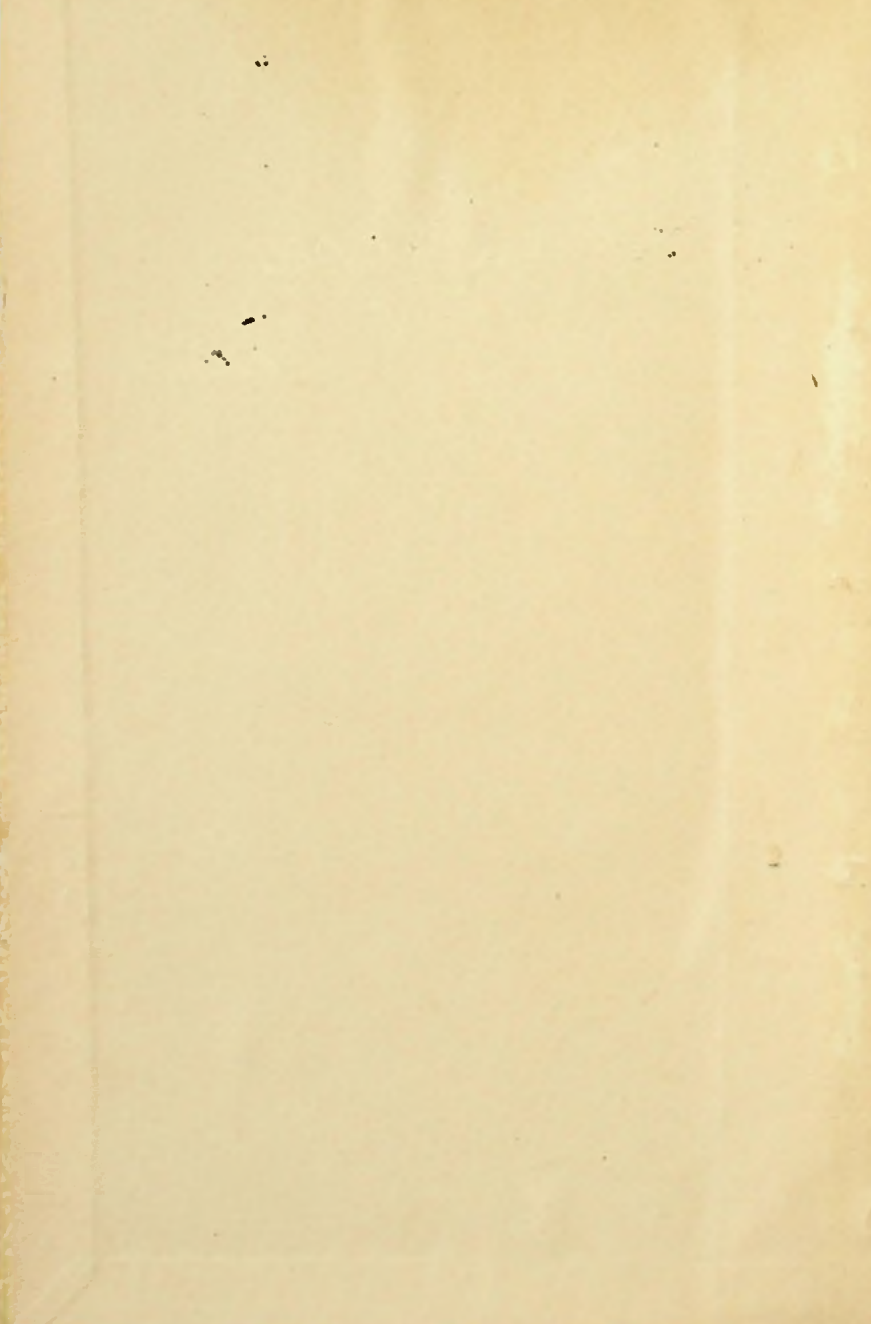
14.558

830-992

ХАНГ ЮСТ

КОНСУЕЛА

Инв. бр.

14.558

Сигнатура

230-992

Презиме и име писца:

Јовић, Јане

НАСЛОВ ДЕЛА:

Којсела

Место и година издања:

Београд, 1943

Број карте
читаоца

Датум
враћања

Примедба

Број карте
читаоца

Датум
враћања

Прим

017

23/2

Б И С Е Р И
С В Е Т С К Е К њ и ж е в н о с т и

23

1943

БЕОГРАД

КОНСУЕЛА

ИЗ ДНЕВНИКА ПУТА НА ШПИЦБЕРГЕН

Написао
ХАНС ЈОСТ

НАРОДНА БИБЛИОТЕКА
ГРАДА ЛЕСКОВЦА

Бр. 14.558

Струка

870-992

Издавачко и прометно а. д.

»ЈУГОИСТОК«

Превео с немачног
СТРАХИЊА М. ЂОРЂЕВИЋ

Норице израдио
ЂУНА ЈАННОВИЋ

Наслов оригинала :
Hanns Johst
CONSUELA

ШТАМПА: ШТАМПАРИЈА „ПРОСВЕТА“ — БЕОГРАД

(Опште овлашћење Хем. централе бр. 23597/XV-6 за
потрошњу хартије у августу 1943)

25 јул 1924.

Рано изјутра појурно је воз из Минхена, а тек доцкан у ноћ тутњао је преко демонске конструкције моста на Елби.

Ова хучна вожња кроз Немачку пружала је не-обичну очигледну наставу: сва места су означавала бојишта! Ова земља је изорана ратовима као ниједна друга на свету.

Нелагодно је видети како је густо насељена ова вољена земља... кућа до куће... град до града... Више људи него дрвећа... Човек има сетно осећање да је дошао крај и да је природа постала музејски предмет.

Индустрије Нирнберга, Тирингена, Халеа, Магдебурга, Хановера, чађаве, промичу. Хамбург!

Док се шарене светлиљке изнад првих рукаваца многоразгранатог пристаништа пале једна за другом, док се из помрчине појављују прве црне силуете многих и великих бродова и опет се невероватно брзо губе, мени пада на памет историја једног хамбуржанина с којим сам се упознао:

Дечку је било 17 година када је његов отац, који је уживао велики глас у овом граду, извршио самоубиство. Узрок томе било је тржиште с кафом. Спасао је радињу, име и онда крај... Дечко је отишао на једрилицу. Отпловио је на своје место у Јужну Америку. — Дошао је рат. — Он као ложач

на броду пође у домовину. — Енглези га ухватише. Био је интерниран са старим капетанима, који су из дана у дан мирисали ваздух жуђећи за морем, својим слободним морем. Из недеље у недељу вешали су се ти морски вуци својим пораменицама о бодљикаву жицу. Дечак утече. Али га ухватише. Претварао се да је полудео. И опет побегао. Најзад је го побегао из чамца за спасавање једног енглеског брода и допливао до једног холандског пристаништа. У Немачкој изби револуција! Он је седео код куће, али без рада и новца. Случајно је видео једну оловну цев, која је стојала двоструко скупље него у Келну. Он је отпутовао четвртом класом тамо и за последњи новац довукао на леђима неколико метара тих цеви у Хамбург. Ствар је ишла. Напредовао је. Закупио је прву шупу свога оца у пристаништу. Он је уморан и прљав стојао међу својим друговима, белокосим младићима, знојно се, говорно доњонемачким наречјем, а увече би пиштала усна хармоника а грог парно грло!

26 јул.

Ауто ме шумно вози кроз ускомешани мрављи град ка Стинесовим линијама. Циновска зграда! Уски лифтови непрекидно зује горе-доле. Река људи пролази. Притом човек има лепо осећање као да то није предузеће, већ стваран рад, уздржана снага. Овде не влада никаква реклама већ јасна воља, енергија светских људи.

Пасаж: Источна Африка... утовар: Кина... По зидовима су исписана имена свих делова света, а стрелице показују правац куда треба да идеш. — Подне, у једном од оних клубова, у којима се по енглеском обичају састају трговачки људи...

Ту људи за једним столом поздрављају неког препланулог човека, који се тек вратио из Брази-

лије и доноси најновије вести. Онде други задовољно опет куса црвену кашу своје домовине, вратио се из Совјетске Русије. Дивни људи! Опет се добија сасвим наивно осећање поштовања пред речју: човек! У њој има држања, верног рада, снаге, морала, искуства, познавања људи, далековидости и духа!

Један побеснели ауто односи ме из градског вихора у чаробност барског предела. Лилиенкронов завичај. Мој домаћин испио је последње боце бургоњца с њиме, чије су очи откриле овај предео. Коњи су на ливадама, окруженим жбуњем поткресаним у купе. Изнад црнобелих крава гомилају се облаци, које морски ветар тера ка копну. Крај је недеље, враћање у сопствена четири зида, у сигурну срећу пољске усамљености. Мила кућа, у пени хиљаде каранфила има сламни кров и зидовима од цигаља, као црвеним образима, смешни се на равници.

Затим долази позно вече... Стојимо у малињаку, а месец као неки старофраначки фењер помаже нам да нађемо највеће, мрке, слатке плодове.

После је ноћ... Седимо у ниском простору око грубог стола, на масивним дрвеним клупама. Свеплост свеће трепери и губи се у жутом мору месечине, која продире кроз отворене прозоре и односи речи, као једра у пуној војњи према обалама чежње...

27 јул.

Буде ме у четири часа. — Два витка вранца хитро возе чезе пољским путем, у коме су тешка селачка кола оставила дубоке бразде. Гранчице влажне од росе падају ми по лицу и разгоне последњи остатак сна из очију. Шеве навијају нови дан као сат који свира.

Један електрични воз протутња покрај мене према Хамбургу.

Затим, одједном, један озбиљан царински чиновник претура ми по коферима. Пасоши су прегледани. Један тендер већ се немирно љуља на уже-ту. С радозналошћу се посматрају многи људи, с којима ће се, дакле, идућих недеља бити много у друштву.

Пристаниште блиста празнично. Велики зидови као кулисе затварају далеки видик. На великим дизалицама облаци као небески пртљаг. Неколико зјапећих докова изгледају као фосилни прастарог света. Мали бродови за вучу уз звиждук пролазе кроз узану мрежу водених рукаваца.

Зидови почињу да се тихо крећу. Дизалице стоје косо, врло косо, па онда опет усправно. По кејовима се горе-доле крећу људи. Романтична гужва нашег пута одвија се као у најузбудљивијем филму.

Тендер напушта обалу, ми одлазимо према „Генералу Сан Мартину“, нашем новом завичају.

Ено... ено... онде, из сплета укотвљених бродова издваја се слика једног великог пароброда. Видим чамце за спасавање, како као лептири лебде око цинковског тела. Пењем се посрћући горе уз степеннице. Стјуарди, обучени у бело, надмоћно се смешкају.

Пријатељ Ерик је смештен поред мене. Обојица се радујемо као деца. Обојица први пут путујемо преко Северног Мора...

Почињемо заједно да претурамо по својим кабинама, јер ми смо уствари двојица најнепрактичнијих Средњоевропејаца који се могу замислити, а једна бродска кабина захтева тактично уживљавање за сваку ситуацију. Свака дршка има свог смисла, само, нажалост, ја немам смисла за сваку дршку, али то ће се већ све уредити. Седам на столицу за склапање поред прозора и гледам како

се преда мнош ковитла узбуркана живост долажења на брод. Затим пробам прозоре, које према потреби могу да дигнем у висину: чисто окно, дрвена решетка, која искошена даје промају, али спречава да се унутра може ма шта видети. Ова дрвена решетка, мало забрехала услед последње јужноамеричке жеге, најзад попушта пред мојим покушајима и одлази у своје удубљење, али не пре него што ми остави неколико крвавих пликова на врховима прстију. Узвикујући стављам све прсте у уста и играм на једној нози.

Последњи сигнал трубе даје знак тендеру за пратњу. Ми смо међу собом. И одједном почиње тихо и полако велика игра слика, које ће недељама бити пред нама, почиње пловидба! Капела свира познату чежњиву мелодију о градићу који се мора напустити, а леп венац марама, којима се маше, даје обалама које се лагано угибају љубак гест срдачности, која уз леп поклон чини растајак свечаним и помало сентименталним...

Пружам руку капетану. И одједном бледе друга лица која очи почињу да прегледају, као код илустрованих листова у излогу.

Овог пролећа видео сам много енглеских, италијанских и француских морнара, видео сам, откако смо ми Немци научили да гледамо, само револуционарне морнаре у Минхену; сад сам, пак, сусрео прво немачко капетанско лице!

Очи испод строгог чела су бистре, доброћудне, реалне и провидне у две димензије. Под тим погледом постајеш свестан сваког недостатка свога бића, а с друге стране тога човека можеш да видиш кроз. То сиво око из основа је одавало све што је у човеку било.

Имам да захвалим капетану што смем у свако доба да дођем на његов мост.

Куксхафен прође љуљшкајући се као неки тешко натоварени теретни брод. Земља је постала савим пљосната и уска.

Ветар доноси све шире таласе према кљуну брода. Подрхтавајући сечемо прве таласе Северног Мора. Лак кишни вео као да би хтео да нам да наслутимо озбиљност овог мора, али сунце ублажава сву противречност ветра и облачно подне постаје ведро вече, пред чијим упаљеним канделабром излази Хелголанд као мит неке силе које нестаје.

Оштра одлучност тих црвених стена разорена, учињена беспомоћном немачким динамитом! Сама природа је милостиво створила то спољно утврђење, а мирољупци из 1918 су се правили мудријим од природе, која је имала добре намере с Немачком.

Пре неколико недеља био сам на Малти; како другојаче мисли Енглеска о таквим стратегиским миговима мајке Земље!

Острво потону у тами. Море се таласало немирно на хоризонту, тако да су звезде подрхтавале на небу и распадале се у делове у валовима...

Али бродом одјекну весела мелодија, која је све путнике позивала за сто.

У уобичајеном сјају друштвеног живота заборави се романтика пловидбе. Чаше су звечале. Главно се смејало при говору. Изнад белих груди од кошуља руменела су се широка лица, задовољна добрим јелом, а бисер и драго камење на елегантним дамама надмашавали су сјај обиља светлости у трпезарији.

Јесмо ли то били на Рнсерском Језеру? Да ли смо са уског прозора могли чути ноћну грају Рима? Јесмо ли то вечерали у Бечу у хотелу „Л'Ероп“? — Не, то смо између једног Балканца, који је случајно био ту, једне Мађарице и једне Амери-

канке преко пута, пуном паром пловили све дубље у ноћну узбурканост Северног Мора.

Опрезан разговор се отпоче, он покушава да увуче у мрежу, која је као живот имала да испуни најближе време.

Будимпешта... Њујорк... Беч... Праг... те речи су изазивале претставе, а шарена грозница пута отпоче да проба своје мале ритмове слободе, чежње, флерта и скривене игре...

Поједине речи су се допадале и први погледи су покушавали да пруже руке једни другима. Пред овим првим почецима изгледало је као да се удаљавају виолине и сви инструменти, столови су почели да налазе допадање у својој властитој музици, тој музици речи, погледа, великих гестова и елегантних љубазности...

Кад сам легао у постељу, дуго сам још лежао будан у том бело лакованом простору, с белим огледалима, као у неком сребрном сну. Мотори брода, који су се испод мене окретали, изгледа да су ме као крила носили између неба и земље. Море је било заборављено, а сва пловидба је била блажен, лак лет у свет.

28 јул.

Море је укочено изложено нападу блештаве сунчане светлости. Северно Море без таласа, без даха... галебови као мале грудвице облака лете око брода... Путници леже наоколо на наслоњачама и сунчају се. Нико не разговара, сви леже одлучно на леђима, окренувши лице према сунцу са савесним изразом као да раде неки тежак посао. Дирљива је и лепа та напвна глад за светлошћу.

Лутам палубом, са Гетеовим „Путовањем по Италији“ испод пазуха. Наоколо: Море, море, само море, глатко као огледало, затвореноплаво. Сваки

дах је дар унутрашњем човеку: телесни, опори, морски и сунчани ваздух зачињује крв.

Појављују се једрилице и дају утисак неког малог села на морској пучини. Сваки брод делује као кућни кров, а море између њих као зелено таласање врхова дрвећа. То су дански рибарски бродови.

Бродимо преко Скагерака...

Ја стојим на мосту.

Капетан и дежурни су такође ту!

Ти опањени и честити људи поздрављају са озбиљношћу своје другове под морем.

Под нама се у непробојним челичним одајама крећу лешевн ложача, поморских подофицира, кадета и капетана... Затворени у челичном срцу својих бојних бродова они, вечито немирни, лебде у вечитом немиру мора...

Брод узорава по бојишту људе, који се одмарају. Кујна баца остатке јела у море. Галебови криче и, гладни, лете разлепшаних крила ка плену. Рибе се грабе и скачу од уживања.

Увече сунце већ много доцније залази. Као неки љутити јунак, зрачним мишицама, привлачи оно к себи сву светлост света и тиска је пода се у море које подрхтава.

У мени се све стишава, као да је сунце и мене бацило на дно.

Ерик и ја стојимо у ноћи под гомилом звезда. Море јечи, мучено нашом брзом возњом. Мали поветарац односи нам тихе речи са уста и тајанствено расипа по таласима. Ја говорим:

Уздржи свој дах, о море!

Не диши бурно...

Ти си колевка малих звезда.

Диши, ти очински таласе,
Обазриво! Под твојим срцем спава
Сунце и вољена далека земља...

Неко чудовиште урличе... промукло... злокобно
и пуно узбуђења.

Ерик куца и пита суво: „Зар већ овде то-
немо?“

Ја промаљам нос кроз прозор у некакав бра-
шњав сос — магла!

Четири сата је изјутра. Покушавам да спа-
вам, али тај урличући звук, који некако непријат-
но стално траје, испуњује ме узнемиреношћу. О-
светљавам краљевски кабину и читам најлепше Тол-
стојево дело: Смрт Ивана Илића.

Сасвим сам близу оне велике чежњиве хармо-
није, у којој се многи народи, времена и душе муче
око складности умирања. Философија, религија и
уметност постају сестре, које би хтеле да говоре
лепе речи смрти и да их измаме од ње, тако ди-
скретне...

Доручак! Држати у руци дуг списак дивних
ствари и мало премисљати пре одлуке о избору:
салату, кобасице, јаја, рибу, воће, кафу, чоколаду,
чај?... Да ли дочарати Индију или Кину?... Русију
или Америку?... Брауншвајг или Кил?...

Сви смо ми гладовали... Како је баснословно
ово бављење у сигурности оазе...

Ручао сам једном са Данцем Нексеом, пролете-
ром и песником. Он је јео добре ствари и страшно
много.

„Кад је човек једанпут гладовао, онда стално
има рупу у стомаку. Никад се не може запустити,
мора се само јести... и јести...“ смејао се он гово-
рећи својим помало рђавим немачким језиком.

Један социјалистички лист био је прештампао овакав један јеловник са пароброда и додао: Све ово прождеру шпекуланти!

Да ли је човек који је то штампао лагао? Или да ли је он већ толико много гладовао, да је сматрао за могућно да човек поједе сва јела с тога јеловника од почетка до краја? У сваком случају треба га веома жалити, јер лаж и глад подједнако вређају душу...

Ми — једна мала Американка, Ерик и ја — бацамо гумене колутове на један сто, на коме треба да се погоде бројеви. Ми се савесно и ревносно бавимо тим детињастим спортом, јер је бубикопф већ седамнаест пута прешла преко Атлантика, сваки пут се тренирала, а ми нећемо да нас она тако лако туче. Она сирена још увек урличе онако исто грозно у магли, која као неки влажан зид окружује брод. Одједном изгледа као да јој полази за руком да снагом својих плућа разбије оклоп. Бела светлост пада тешко на таласе, разбија и мрви сву маглу као експлозија... Сунце гони брзо све остатке, тера их пред собом и баца на стеновите врхове брода, који се као неком чаролијом дижу из таласа.

Норвешка нас већ окружује својим првим острвима. Као огромне кулисе, оне жељене сценерије норвешких похода, краљева, јунака и чудовишта тискају се камени масиви према броду. Стрме обале су тешко приступачне, а ћутљив предео једва да допушта да се макар мало загледа кроз негостољубиве стене...

После дуге и споре пловидбе између блиских обала и острва најзад је као од дрвета изрезана играчка пред зеленом, вунастом патиниом обронака обраслих маховином лежао Берген.

Пристадосмо уз један кеј, по коме су шетали радознали људи одевени у празнична одела.

Чекао нас је низ аутомобила и пре него што смо могли ма шта да помислимо или да мало изближе загледамо пристаниште, дограбише нас из неке околине тешки мотори и уз тутњаву и трубљење, преко све оштријих серпентина, из оквира чистих кућа и брижљиво очишћених улица са правилно потсеченим јасеновим дрвећем, понеше у висину, на којој је закржљало дрвеће било под ударом морских бура...

Расцепљени ариши, астматични борови и шћућурено шипражје чврсто су се били припили на мочварном, црном земљишту. Мршава, уседеличка жутиловка бацала је своју сенку преко жбуња бруслица, које је имало ту смелост да издижу на голем стеновитом земљишту.

Ауто је пожудно гутао кривине на путу, преко великих баруштина, на којима су се шћућуриле сеоске кућнице и мало тресетиште водило свој бедан живот.

Гледају нас људи са словенским лицима. Широке јагодичне кости, напред зашиљене и испупчена чела, као да су Лапонци са Севера угрозили овде германску крв. Кад би се та апатична, мало нељубазна, лица почела да смеје, из уста би се појавили жути, изедени зуби. Овде има мало поврћа; људи живе од сушене рибе, те тако пате од скорбута.

Моћни стеновити окомци уздижу се из дискретне, тамне озбиљности мочвара, те и поред љупког сунца оживљава баладски основни карактер овог предела. Један црвен напрстак са усправном цвасти примамљивих цветова стоји испред једне воде, у којој се као блиставе сенке брзо крећу пастрмке. Он потсећа на то да овде отров расте из земље, којим се историја овог краја помаже, кад се историја друкчије не може помоћи.

Око нехотице тражи по мочварној равници какву светлуцаву секиру, неку беличасту лобању или

кондир са митским рунама... али је ауто опробано средство против таквог мирног тражења. Оскоруше бурно журно промичу, као и једна узана њива кромпира на којој један човек у белој кошуљи ужива на сунцу. Изгледа као да је овај крајичак сочне зелене земље залутао овде као нека птица из Тирингена.

Пут се спушта, као морски талас, у благу самовољу сенки једне шумице. Дивљи голубови гучу.

Беле, црвене, мрке, жуте колибе стоје у косој вечерњој светлости испред зелених површина. Место се зове Азана. Људи разговарају преко ограда. Код једне стругаре зајазно се ток једног живахног, хитрог потока. Ољуштена, мрка борова стабла испуњују топал ваздух мирисом смоле. Онај мирис и чисти мирис, бистри мирис говора, слика, утисака, који нам је Бјернстјерне Бјернсон преко књига послао у Немачку, окружује нас животно непосредно. Замара нас, благо успављује мирна и достојанствена мелодија долине, која нас љупко и бистро, летње и засићено, после многочасовне брзе вожње води на траг ка утврђеном реду чистог града Бергена.

Ауто хоће броду.

Желимо у хотел „Норге“, тамо се, кажу, могу добити најбољи морски ракови и најбоље бургундско вино.

Плаво бургундско вино, црвени морски рак, жути маслац, бели хлеб, почињу да се огледају на паркету пода, преко кога се млади парови окрећу у игри.

Крупне девојке, тешких, плавих фризура „бубинкопф“, ослањале су се на плећате младиће пегавих лица, подицадулих од врућине, из којих као да су се презнојавале уморне црте будућних искушаних капетана бродова и сенатора.

А ја сам сматрао да је Норвешка трезвењачка земља!

Да, да, идеализам! Али је светска трговина дру-
чије паредила. „Ако ви не будете пили наша вина,
онда ни ми нећемо јести ваше усољене бакаларе ни
харинге!“ — казала је Португалија. И тако је у
Ослу писан закон против алкохола и прослављен уз
добра јужњачка вина! Та, све је питање аранжмана.
Истовремено све води сукобу — и најлуђе ноте
свиране једна за другом дају неку хармонију... Му-
дрост вина почела је да делује.

Младе девојке, чији су добро ситуирани родни-
тељи с пријатном радошћу проналазили парти-
је, за које би се могао утрти пут на поду за игра-
ње, имале су на себи лепе свилене хаљине. Сукње
са разрезом откривале су ноге до бутина и изнад
свилене чарапе показивале финесе истобојних ки-
лота. Како се и горе штедело са материјалом, то
сам се чудно: где се управо држи на телу то мало
одећа. Али ми чак и мудрост вина остаде дужна
одговора на ово питање.

Све су се брже окретали плави, кршни и нежни
парови. Крути оковратници дебелих младића бива-
ли су све елегичнији и улубљенији; уштиркане ко-
шуље, које смокингу дају свечан карактер, претва-
рале су се у влажне омоте, који су се испаравали;
рамена дама добијала су клизав сјај, уско руменило
усапа падало је у углове уста и давало изглед нечега
замазаног. Суви пудер на челу, образима и врату
био се разлио у некакав благ, кашаст отсјај...

Наш морски рак бивао је стално све црвенији...
вино све плавлје... а маслац све жући. Белна хлеба
била се стопила са белином столњака и сервијета,
тако да се већ одавно није могла наћи.

Све је почело једно друго да ангажује и да са
норвешким паровима на часу играња игра најсме-
лије игре.

Зар није морски рак молио за игру оног госпо-
дина беле браде са блиставим украсом на сату? Зар

се маслац није топио у покретљивим мишицама једне пуначке даме, чију је најистакнутију пуноћу блистава свила покушавала да задржи? Мора да је било време да се одлази, јер сам осећао потребу да запевам коју лепу песму, а та потреба је мени увек служила као последњи знак.

Пред кућом на једном тргу са округлим крунама дрвећа у чаробном сутону поноћни играли су бешумно кола, људи, фасаде, играли без музике — просто да се човек смеје!

Неко чудовиште страховито заурла однекуда... као нека опасност, али ми смо се баш смејали, те само јаче стиснусмо своје штапове.

Одједном се преда мном обре светлуцајући неки зеленкаст човек, држећи неки потпуно застарели брод са три катарке. Широка рамена стрчала су подругљиво на обе стране. А шиљата колена као да су пробијала пут. Из замнишљеног лица избијао је шиљат нос и изгледао као да хоће да се забоду у сваки лонац на свету.

Успузах се до човека — јер је стојао на неком уображеном постаменту — и бакарна слова ми претставнише Холберга. Баш сам том вољеном мајстору хтео да загрљајем пореметим кравату, када иза мојих леђа опет заурлика оно чудовиште.

Изгледало је као да су том чудовишту све нордиске скаске позајмиле своје језиве гласове.

Од тога гласа поче да се уздиже Холбергов перчин.

Одједном се сетих, поноћ је... пароброд хоће да напусти Берген... и зове нас...

Потрпасмо се у један ауто, појурисмо преко шкриљастих кровова кућа чији су дрвени зидови били намазани говеђом крвљу и катраном, раскинусмо неку гомилу једара... учини ми се као да прегазисмо све фењере и црне људе распрштасмо пред собом као барице...

И тек што бејасмо на степеницама а већ поче да креће.

Дежурни официр подиже претећи прст!
Упадосмо у своје кабине.

Ерик је јадиковао: „Непрестано окрећем дугме да угасим светлост, а никако да буде мрак. Господе Боже, мора да се нешто потпуно покварило!“

Ја промрмљах нешто о поезији поноћног сунца. А затим као врећа падох на постељу.

До врага! Брод тако много посрте и заљуља се.
„Извините!“ прошапутах у правцу све четири суседне кабине.

Било ми је страшно непријатно што сам тако заљуљао читав брод. Откуд сам ја могао знати у том тренутку да смо опет били у пуној војњи и да је море ударало у бок лађе!

„Извините!“ шапутао сам ја, „извините!“ све док ми Холберг својим шиљатим носом не запуши уста...

30 јул.

Односи живота према спавању највише су занемарени. Донста, у свету постоји сан, али се та чињеница схвата сентиментално или иронички. Где се у свету гаји култ сна?

Али он је материнско тело, без кога би наша егзистенција била неспособна да живи.

Лиричари говоре о сновима... вајари се труде да дохакају ноћи... сликари сликају месец и Ендимиона, али сан поштено речено стоји на смешно ниском курсу.

Не, ја нећу сад да запевам песму над песмама посвећену сну и да уместо за ловорикама жудим за спаваћом капицом, али ме је овај дан просто присилио да сну дадем оно што је његово. Читав дан сам био обузет осећањем угодности да сам се доста добро одморио.

Клизали смо благо, ведро и потпуно безбрижно кроз уске и плоснате фјордове... поред нас су пролазила мала острва као окамењене барке, опкољене веселим таласима. Посматрали смо шарене краве, које су, широке и гломазне као незграпна бића из басне, хладиле на обали своје вреле папке.

Земља је изгледала без гласа и сан или полусан је владао и њом у лепршавој брзој игри галебова, са фантастичним облицима облака који настаје.

Бескрајни добитак једног поморског пута јесте таква пловидба кроз тишину...

Морска тишина и срећна пловидба... Гете и Бетовен као стална мелодија жуборе око кљуна брода.

Сопствени живот налази се дубоко утонуо у једном пристаништу, које је далеко, далеко, па ипак човек осећа како му време пролази кроз срце и дивно оживљава најчистијим, најчуднијим дражима бића, која као мирно доброчинство сна обогашћују, ублажавају, обнављају душу.

Цивилизација, железнице, граја, рад, свакидашњица, дан? За све то има се само осмех — осмех и подругљиво зевање.

Дубоко се удише сунце, слан ветар и јасна тишина, а издише сенка и прекорно сећање.

А све то се чини несвесно, из месечарске сигурности инстинкта, чини се као затворених очију жестоком сањалачком преданошћу. Ох, најслађа агонија поморског путовања! Расплињујемо се у мору...

Увече смо се искрцали чамцем.

Нестварна светлост сутона давала је веселом граду Молдеу изглед мале незграпности неке детињасте простоте, која нас дира у срце, када видимо како су у уске куће и китњасте улице испод круна дрвећа уплетене људске судбине, које су нам потпуно стране, па нам то и остају, али нам ипак услед чињенице уских кућа, китњастих улица и широких

круна дрвећа у зеленим вртовима изгледају блиске по осећању.

Ми као у неком уздрхталом сну тражимо иза светлуцавих прозора, иза лелујавих завеса над црвеним геранијама, које чаробно пламте из земљаних саксија, ситно лице мајке Азе и чежњиву срећу наше Солвејге.

Пер Гинт? Разумљиво је што је он напустио ову чисту угодност, ситно несташтво, учтиву наметљивост овог градића, и побегао више на Север, на стрменитије падине, усамљене стене.

Да ли ћемо га једном срести на своме путу?

Чудно вече.

Сенке поред кућа су се продужиле и све се шире и угодније распрострле преко улице, баш као да су очекивале сумрак и ноћ, свога брата и сестру. Али се на њих није обраћала пажња и оне су биле као заборављене, јер се за читаво време по улицама далеко видела нека светлост, која је изгледала бела и праменаста, као падање снега који се беласао заношен у страну благим поветарцем.

Било је мирно у природи и кораци су гласније одјекивали и тутњали... врата су шкрипала у шаркама и затварала се пред овим непролазним даном. Море је спавало на равним обалама. Лака магла хтела је да покрене своја сребрна крила на мирној површини пристаништа, али ова чаробна светлост смешила се на њу, тако да је бежала према ливадама на обали и била сва срећна да нађе склоништа као скромна роса.

Изнад града и изнад једног негованог парка, у коме су путеви опточени брезовом оградом и љупко уз помоћ вртарске вештине одржавани, проведени кроз групе дрвећа, чија игра светлости и сенке весело одвраћа мисли од тегобе пењања; изнад овог парка, тако добро одржаваног љубављу градских отаца, подигнут је један павиљон, испод чијег

су заштитног лименог крова свакако стојали сви вереници и младенци овог суженог света и тражили кров, под чијим су се благословом и заштитом надали да ће моћи савладати живот.

Птице су се биле сакриле у тамне врхове дрвећа, биле су побегле од непрекидног дана у ноћ од лишћа, коју су саме потражиле. Али млади парови људи шетали су се држећи се за руке. Било је и неколико старијих, који су штаповима олакшавали себи ход... нису имали сна па су потражили речи. Разговарали су оним сувим гласовима, који претстављају њихов језик, оно норвешко наречје, које стално звучи као да бакалар, који је обешен да се суши, шушти на ветру.

На оградни изгледништа седела је једна Американка, махала је ногама и говорила: „вандерфул... потпуно јапански!“

И имала је право у обе ствари.

То је проклета ствар да такве „герл“ увек имају право.

Било је дивно! А брегови далеких залива и острва у црвенкастом сјају овог дневносветлог, ноћног часа, прелазили су у ону чаробност линија пуних логичне јасноће и чистоће муза, чију смо се формално познату орнаментику навикли да називамо источноазиском. Усто је долазило и то да је један део мора, опкољеног обалама које су се у њему огледале, био примно сјај слонове кости, тако да је вода давала утисак као да је била исклесана и као да носи сјај расцветаних облака преливених светлошћу.

Док сам се трудно да разгледам овај јединствени сањалачки предео, из снажног грла друге Американке дође као из пушке потврда: „Yes, darling! Wonderful and Japan, restless Japan!“

„Ох, онај брег! Какво обиље!“ отпоче опет у свом говорљивом усхићењу, „мислим на тетку Ме-

ри. Је л' знаш? Она никад није видела шта јој се подноси. Како би и могла да преко својих груди погледа у служавник, али каква је била њена радост када је најзад потом уз помоћ виљушке допремила један залогај до својих уста, како је срдечно звучало оно њено: „Oh, that's chicken...“

„Не треба доводити у везу тетке и брда!“ опомениу је старија.

Брдо јој свакако није замерило. Оно се пуним грудима смејало томе, јер стварно његов врх није могао да види море у свом подножју, падине су биле псувише широке.

Американци све виде, они све казују гласно и разговетно. И други се труде да им подражавају, само Американац је својим књиговодством навикнут на то да брзо и коректно закључује билансе.

Када смо се одвојили од не тако густог сплета и завоја обала Молдеа да бисмо и даље остали у лаком метежу острва и земље, само што је наша пуна пловидба поред својих завијутака и обилажења имала увек у виду север, ја сам стојао ослоњен на ограду и покушавао да лице ове ноћи, која се растапала на светлости, спасем опрезном љубављу неке параболе.

Али свако упоређење било је сенка пред овом неизрецивом и недодирном убедљивошћу.

Само моја навика је хтела ноћ, овде је природа почивала отворених очију... овде је сан био будан а време се разметало пауновим перјем светле, мале вечности.

Изнад хоризонта на северу, увек још северније, говорила је душа, увек је сунце, а вечност је без окова људског мерила: море светлости, без обала, сенке и времена.

Поред мене, према том изгледу васељене, дише једна девојка, у чијим се лепим цртама види сва љупкост неког великог заноса.

Ништа не зближава дубље нас људе, него ђутање, које без злурадости и без икакве ђудљивости мирно делимо међу собом. И када смо се најзад отргли из тихе узбуђености и погледали једно друго у очи, онда смо одахнули као деца, која се једном речју отргну од нечега, што их тешко притискује.

Ускоро сам знао њен живот. Био је романтичан као и њено лепо име: Консуела.

Долазила је из Цариграда, а ишли смо у поларне пределе... после ће ићи у Осло, па преко Копенхагена у Париз... из Париза у Лондон... из Лондона у Америку... из Америке у Индију... из Индије ... и тако даље... и тако даље...

Њен завичај је постало путовање.

Можда код куће у завичају нису желели присуство одрасле кћери? Шта знам? Шта је знала Консуела? Слали су јој новац и лепе жеље.

Консуела је говорила француски, али се трудила и око немачких речи, чију је озбиљност и тачност волела. И савесност којом је та лепа девојка тражила, налазила и оживљавала речи, богатила је и мене и давала много нове хране мојој радости због оживљавања речи.

Ми говоримо, а језик нам је нажалост постао средство за циљ.

А како је лепо језик једанпут сасвим ослободити циља и у њему претурати као по неком лепом давно заборављеном поседу.

Кажемо: „Ноћ је бела“.

Консуела не зна за реч „бела“.

„Бела као хермелин!“ Консуела носи капут од крзна.

Прелазим руком преко крзна: „Ноћ је тако бела“.

„Ја? Ја?“ пита Консуела.

Жена не може да се одвоји од ствари које носи, оне припадају њеном бићу. Ја сам то био заборавио. Консуела ме на то потсети.

Тако од ноћи и крзна и услед оскуднице речи опет западосмо у ћутање, али овог пута смо се смешили усто, јер је то ћутање било речито и као неко потајно средство за неки нежан циљ...

31 јул.

Читам Гогоља у мајсторском, потпуно песничком преводу Корфица Холма.

Колико је фантастичног постало овде јасна убедљива проза. Колико песништва природна разумљивост.

Донста овај Рус даје нам огромно много за размисљање и учење. Код овог Гогоља је, како изгледа, заборављена сва уметничка проблематика због радости причања, па ипак је та чиста радост ојачана огромним радом на формалном савлађивању. Ништа није случај, стил, расипништво — све је економично и сталан напредак, дисциплинован напредак мудро вођене радње. Притом је избегнуто све лично, па ипак живи сваки карактер, с којим се можемо сусрести, само од свестраног посматрања његовог личног откриватеља, баш тога лукавог, веселог, строгог и савесног Гогоља...

Увече у бару.

Игра се и певају тихо они лаки берлински стихови:

Моја жена Ерна, Ерна
Остаће ми увек верна...

Играчи имају озбиљна лица и главу испуњену само старањем о корацима, положају ногу и ритмовима којим теже да једно друго натерају у оно ускићење, чији је жуђени циљ већ хиљадама година игра.

Свако време има игру која му одговара.

Наша игра компромитује наше време. Дивљачки народи тумаче се у гестовима смокинга и тесних женских хаљина. Ерос се воли, то није никаква срамота, напротив, али се еротика само наговештава а наговештавања остају увек у двосмисленостима, а то је срамота!

Доцкан у ноћи с пријатељима на задњој палуби.

Музика је отишла на спавање, као и цео брод. Босоноги морнари вуку црево за поливање и чист талас шумно се пенуша преко палуба. Ја највећма волим на броду тај час, када се стари дан весело и ослободилачки и коначно спира с брода.

1 август.

Пловимо између дугачких лофотских масива.

Један цин хтео је да Земљу покрене са њеног места. Био ју је овде дохватно да је извади из таласа, али се под његовим захватом распала у комаде овог малог, бесмисленог острвља. Лако се могу видети по патини зелених маховинастих спрудова, изгледају готово као гребени неког каменог мора...

Увече у гостима у капетановој кабини.

Капетан прича о Скагераку и јунацима... о пристаништима у Јужној Америци и о морнарима, који се туку, који се стално туку због исхода те битке, где год се енглески морнари намере на немачке. Па је причао о Бремену и револуцији.

За мене је увек дирљиво кад год могу да чујем људе у озбиљним годинама и са светским искуством да причају о свом животу.

2 август.

Тромзе!

На многим крововима је расла трава. И по тим се крововима стварно коси. Али су то биле куће брдовитог предграђа.

Сам град изгледао је да живи од промета странаца. Удружење за улепшавање било је изложило прве Лапонце. Насмејана, словенска лица у шареној народној ношњи са роговима од ирваса на леђима и издељаним кашикама у изнуреним рукама.

Улице изгледају тако равне, да се човек стално плаши да се не спотакне преко кровова. Све улице уливају се у море, које као нека теретна животиња изгледа да чека пред малом ревношћу овог трговачког града.

Путнике захвата грозница куповања.

Смешна болест, која је необично заразна. Почнѐ јурњава кроз све радње. Купују се крзна од белог медведа, крзнени капут, чакшире од морског пса. Купује се брзо, као да се боје да неће доћи на ред или као да ће их претећи кабинна бр. 17. У свима дућанима виде се очи које разгледају, жељне куповања.

Даме купују лапонске капе, које се за невољу могу употребити за покривање чајника.

Мене интересује рибарски трг.

С кратким лулама у упалим устима, са истуреним рибарским раменима стоје дугачки људи иза својих лако садељаних продавница, држе услужно пожеве у рукама и разгледају пролазнике. Један поглед и нека циповска риба као неко тесто оштрим

и брзим ударом бива скраћена тачно за толико килограма, колико си тражио.

Дивне рибе! Животиње са месом црвеним као цигла... поред тога сребрнасто беле. Сатима бих могао да се дивим тим рибљим телима, која се глатка, нема и хладна хватају у једном свету, који је тако баснено нејасан, да у њему постају све боље скаске. На његовом дну исто тако почива Рајско злато, као и сва остала блага која су некад постојала. И имају крљушт на телу, све те водене виле или како се све зову водени духови. Крљушт као рибе, а и глатке су... али, нажалост, нису неме.

Ерик ме отрже од рибарског трга, на коме сам се баш хтео да упустим у потпуно неразумљив разговор с једним човеком, јер је изгледало као да се зове Киркегард. Он ме натера у неки хладан и влажан подрум, у коме се налазио скелет једног кита, који је био дуг 23 метра. Човека обузима умирујући осећај да се ту нико не може угушити његовим костима, јер су мање кости још увек биле веће него какав трамвајски кондуктер.

Ја сам већ одавно био поново на броду, али ми је још све мирисало на рибљи зејтин, тако се силно то чудовиште било уселило у моју машту.

За време ноћи бродили смо између звезда, острва и једног мора, које је као црни облак заклањало нашу пловидбу од лица дна и понора. Ја сам од поноћи до зоре стојао на мосту.

Испред нас сталио измицање црновске катарке, на којој је стражар звонио у звонце, па које је долазио одговор са задње палубе, па се сетно и уморно губио.

Норвешки пилот је једнолико саопштавао правац у крмарско одељење, а исто тако једнолико долазила је из помрчине команда: „север запад север — север запад север“.

Ишли смо горе-доле са рукама у џеповима огр-
тача.

Поглед тоне у околину, која свечано лебди по-
крај нас као неко бледо привиђење у сну. Човек би
хтео да задржи његове црте, да их разгледа, али су
се оне опет расплинуле у неки други туђ израз, чо-
век хоће да их се сети, али већ се ту намеће ново
лице као болна молба нашој жељи, које гледа и
жели да буде уочено... Почиње да се уочава, али се
поново мења, бива однесено, нестаје га заувек...

Брда су час стрменитија, час блажа. Обале су
час ближе, час даље... Вода је час црна, час мало
обасјана поздравом сигнала, који правцу брода да-
је црвене или зелене, тихе, аветњске знаке. Само
су море и небо постојани, али ко би икад упознао
њихово лице?

3 август.

Оно што човека чини срећним при таквом пу-
товању јесте мир, с којим се човек осећа као по-
штански пакет. Човек бива отправљен, не остаје на
месту, не губи се. Земље, пејзажи се приказују, зем-
ља бива активна да би послужила сопственој апати-
ји. Добија се сервирана природа.

„Молим, изволите порцију Фогелберга!“

Ја сам тако лепо читао о томе у Брему.

Тачно у шест часова куца стјуард: „Види се Фо-
гелберг!“

Тачно у седам часова топ шаље први поздрав.

Миллиони птица лете као прашина. Као замрачу-
јући одјек шуми њихова граја, дозивање и огорче-
но ударање крилима изнад стене, у чијој се распу-
цалој и истрошеној кори гомилају безбројна гнезда.
Ја бих према Брему могао да испишем све врсте
птица, које се после једног пуцања уздижу одавде са

гнезда, али то би тек само унеколико било тачно, јер највећи број птица зна о чему се ради.

Неки искусни северни гуџурац спази циновски фароброд: „Пазите!“ јавља он, „путници који нас посматрају!“

Ако онда на неком америчком, енглеском или немачком пароброду одјекне пуцањ, онда се тргну преплашено младунци и первозни... а старије генерације затресу главама због овог бедног пуцања и прогунђају нешто о људима који ништа не знају...

Наш капетан зна с ким има посла. Он је положио сасвим поред обале и онда осуо брзу паљбу.

Ова нова нианса збунила је чак и конзервативне елементе и кад се растурно дим од пуцања, небо је било прекривено као неким раскиданим и полуугљенисаним комадима хартије, које је ветар збијао у гомилу...

И док је читава палуба помоћу наочара, оперских догледа и фотографских апарата посматрала овај хаос једног разлепшаног света, ја сам уживао посматрајући лица својих сапутника.

Око подне брод стаде пред једну стрму стену, која је бацала циновску сенку на море.

Северни рт!

Та најсевернија енергија Европе почива као стиснута песница на води... тврда, тешка и одлучна, као на столу, на који је моћно треснула.

Путници се искрцавају, трче уз једну серпентину и купују горе поштанске карте са сликама и штапове од јасеновог дрвета, у које су пословни људи у Саксонској урезали „Северни рт“.

Ја легох на једну столицу за љуљање. И док се брод лагано кретао око котве, додириван струјом, ја сам први обишао Северни рт...

Заборавио сам салоне један за другим, који су ме окружавали својим лепим луксузом, лежио сам

па ужетима. Изнад мене је шкрипало једро, руке су ми биле испуцале од прихватања грубих предмета и разједене од слане воде. Држао сам очи затворене и удисао ваздух, онај оштри ваздух, рођен на океану, који је ударао у ову стену и у мојим плућима постајао крв и живот.

Изнад мог осмеха појави се једно лице: Консуела! „Зар нисте у друштву?“ — упитах је.

„У Вашем друштву!“ одговори она тихо и у потпуном схватању спусти се поред мене на једну столицу за лежање... Затвори крупне очи и дубоко уздахну.

„Сада Шпицберген! Једра на ветру. Ви фантастичан капетан који задобија комад нове земље!“

Одједном се њено лице окрете према мени. Очи јој остадоше затворене: „Ако се нешто добија — онда, доиста, то је увек само небо — никад земља! И све се мора зближити са небеским царством, иначе би био изгубљен труд. Зар не?“

Скораг... зар не звучи као да су ове слоге Норве које станују у облацима, нашле у групама руна?

Скораг... зар то не звучи као промукли крик гладних гавранова изазван буром?

Скораг... зар то не звучи као пустиња, мочвара, морена и усамљено језеро у неусталасаној напуштености, језеро, чије обале изгледају као да се растварају у облацима и вечитој магли?

Скораг... зар то не звучи као грлено примамљивање Лапонаца, који скачу иза копита стада ирваса, која беже тапкајући копитама?

Искриали су нас у Скорату и рекли нам да ћемо видети стадо ирваса.

Сунце је као ватрени гонг сијало у плавом тријумфу дана, те је мутна демонија овог места и његовог имена изгледала као збачена од овог ретког

дана. Суви бакалари, који су ради сушења висили дуж обале, шуштали су на свежем даху ветра, који је подругљиво звиждао. Људи, који су нас зачуђе-но гледали, стојали су наоколо у свом незграпном оделу. На мишицама, које су излазиле из широких рамена, биле су насађене гломазне руке, завучене у џепове панталона. Кратке луле увећавале су и заостравале израз радозналости, који је дуга лица усолена морском водом претварао у физиономију доброћудних морских паса.

Неколико мајушних оваца и закржљалих коза стојало је око мало кућа, које су са опалим зидовима од блата и врло ниским крововима чиниле бедан покушај да важе као село.

Неколико широких, јакних чамаца било је извучено на песак и сунчало се. У њиховом дрвету је нешто угодно пуцкарало, као у зглобовима тумарала који се на путовању, после хиљада ноћи проведених на пластовима сена, једном испруже на перјаној постељи.

„Земља“ — мрко су говориле те старе пренака-транисане, очврсле прилике. — „Зар да пропадне море? Нека носи ђаво земљу!“ — на још једном удахнуше дрхтави ваздух у своја дашчана плућа да је све пуцало.

Корачали смо по спрудовима обраслим маховином и лепом цбуњу брусница на малој падини. Благн брежуљци, као окамењени и пешчани таласи, затварали су поглед с оном стрпљивом и уздржаном гримасом, која га удвојеном усрдношћу ангажује за најближу околину.

Усред те мрке боје мантије и бледог зеленила косог земљишта наиђосмо на црну површину једног језера, које је као неко око без капака, не трепћући трепавицама, непрекидно и као захтевајући неко полагање рачуна љутито и строго тражило поглед неба.

Црвенкасто камење стојало је око обале као неки тежак и опасан оток.

Одједном се на Западу на вису указаше оштре и угласте контуре хиљада рогова неког стада ирваса, које је трчало. Тела почеше да расту... уске сенке ногу почеше да се хитро крећу...

Животиње су биле нагоњене према нама и требало је да сасвим поред нас пројуре. Требало је ћутати и мирно се држати.

Ирваси су слушали своје пастире и долазили. Али путници са „Генерала Сан Мартина“ нису могли тако да се држе.

Стотину сочива и укочених призама полетеше гурајући се, сударајући се, лупајући и посрћући... и постигоше то, да се стадо, за којим су толико жудели, тако окрете на лево круг, да би то чинило част и самом Потсдаму, и заувек ишчезну...

На то путници почеше један другог да коре, и да најсмешније ствари подмећу један другом.

Ја сам се као Тил Ојленшпигел ваљао у траву од силног смеха, док је љутило стадо путника пролазило поред мене, идући ка пароброду, који је изгледао као да се љуља на светлости, тако се снјало море у дубини.

И одједном ту су били ирваси... Ноге су истина бацале гушће сенке, а и покрети су расплинутији а рогови невидљивији, али су ипак били ирваси, пали су око света са камером и Куковом возном картом.

На крају крајева је укрцао један ирвас. Наврату је имао плаву крваву пругу. Најзад се та животиња морала пробати бар на тањиру за вечером, ако се већ није могла добити на фотографској плочи.

Животиња је имала велико око, које је, потамнело од страха од смрти, било широм отворено. Као и оно језеро, што је лежало испод неба и из-

гледало да пита и да тражи, тако је и ово око гледало у ништа и у све...

4 август.

Већ девет дана и девет ноћи хује елисе. Брод пуном паром носи ка северу најшареније друштво на свету.

Агонија пучине држи ме у оловном замору. Стално морам да мислим на то да би ово био чудан ковчег и гротескан нов свет, ако бисмо ми овде на броду надживели Европу.

Брод помало јаше... Северно Ледено Море баца таласе, које црпе из Атлантског Океана, уздржаном енергијом супротно правцу кретања о бок брода. Таласи су спори и троми, они имају у себи нечег масивног, човек добија први наговештај санги и раштрканих ледених брда.

Пре неколико месеци јахао сам у Сахари на обазривој камили. Златан пустињски прах потхрањивао је горућу сету бескрајне, недогледне усамљености. Усијани песак... и пламена светлост. Унутрашњи изглед свега великог што су ту свет и заједница оставили и отишли у пустињу, запламтео је. Гаутама, који је у њој постао Буда. Јован, који се претворио у Крститеља — и Назарећанин, који је постао Божји син.

А сада: Северно Ледено Море.

Магла као нека тешка, застирућа завеса сипи пред морском даљином.

Море је црно, озбиљно и строго.

Светлост се удаљава и постаје нејасна као она, у којој се јављају утваре.

Овде је домовина магије. Руна Уп-Хими́на, наднеба, Земљи́ног шатора, не да се сагледати. Магла, која јури преко расплињавајућег мора. Овде мора све да расте из сталног у човеку. Овде буја снага,

која хоће да раздере магле, овде је једина страст:
чежња за светлошћу!

У пресобиљу југа, под мудрошћу отворених звезда:
жетва светлости творевинама уметности и културе.

Овде се води борба за светлост. На југу с ватром!
Овде је свака манифестација формалан изражај
за заштиту од хладноће и атмосферског падања...
тамо пресунчани рецитатив уживања.

Или архитектура: овде бежање из ноћи сенки
ка ватри на огњишту... тамо одбрана од вечитог
сунца, бежање у сенку.

Овде се човек осећа близу генезе своје националности.
Истина, то је постало идеја, скаска, ниједан
човечји доживљај не може никад натраг опет
тако мистично ка мајци да се стопи с њом ради
поновног јединства. Утолико мање народи, те
облаковске творевине недокучивог крвног подручја...
Али остаје нека тамна чежња, неко осећање, које
кад би се изразило већ би значило профанисање,
одавање загонетке...

Ако сам у великом Сирту видео Одисејева једра
на заобилазном лутању, овде туже јасенова весла
плавих стабала, која су упила сву светлост у мрежу
своје лепршаве косе.

Ако је у Јонском Мору пред бродом у ритму
Омирског епа море отскакало, овде се облачи и
смрква, шуми и дозива талас за таласом:

Сунце није знало где му је било седиште,
Месец није знао где му је била моћ.
Звезде нису знале где им је било место...

Прво је била давнина... кад није ничег било.
Није било Земље, ни високог неба.
Из Имировог тела створена је Земља.
Од крви море.

Од костију брда. Дрвеће од косе.
Од лобање небо.
Од обрва добре Азе створиле су
Мидгарда људским створовима.
Али од мозга израђени су
Тешки, мрки облаци...

Захтеви живота налажу брз напредак и кретање, али има часова који наваљују на човека, који захтевају застој и окрећу лице према матерама и њиховом загонетном миту рођења...

Песме потонулих Германа разбијале су се у урлику парних сирена, а кроз уморене одоре поворки Аза и Хајмтурзена, ледених цинкова, радио преноси најновије курсеве из Лондона.

Ми нисмо романтични, са нашим десним суседом говоримо о Еди и њеним односима са Индијом... истовремено ћаскамо са леђима са леве стране о премијери „Павлаке“ у Бечу... глођемо једну ирвасову рскавицу и оцењујемо да је огрлица нашег визавија од лажног бисера.

Далеко смо отерали. Нашли смо речи за све у свету. Можемо да се изразимо, потпуно изразимо. Молим! Да се изразимо до потпуне исцрплености потпуног унутрашњег ништавила! То јасно, изразито ништавило данас руководи цивилизацијом, политиком, претставља данашњи духовни живот Европе!

Седимо крај камина, Консуела певуши неку уличну песму:

Сви су путеви као таласи.
Могу ли на води да стојим?
Ох, само могу да потонем.
Сви су путеви као таласи.

Сваки корак води у дубину.
Свако потапање чини чистим.

Или зар би иначе могло бити другојаче,
Да срце у крви зове?
У крви и његовој дубини.
Или зар би иначе смело бити другојаче?

Изули смо обућу и држимо ноге изнад пањића,
који пуцкарају и са којих се уздижу уски пламени.

Консуела има мале ноге... Око зглавака се налази златан обруч, он сија кроз петље чарапе која се пресијава, те изгледа као да Консуелина нога гори.

Консуела говори:

„Или зар би иначе смело бити другојаче,
Да срце у крви дозива?“

И гледа у мене.

Били смо заборавили на време.

Била је поноћ. Ведро небо је благо почивало изнад мора. Хоризонт надвишен спрудовима облака као влажним обалама озаравао је први изглед Шпицбергена. Изнад облака у низини сјајне брдске падине, а на највишем врху сунце, мирно као да-рохранилница стварања.

Брод занеме, љуљање мора као да уздржа дах. Сама тишина држала је правац према јасном срцу поноћи.

5 август.

Одлазим на командантски мост. Брод улази у Грин Харбор.

Голе падине рудника са црвенкастим одроњеним камењем падају из плавог неба преко равне обале у залив без таласа. Небо изгледа као затегнута свила, земља као од бронзе начињена, море као измишљено доколицом неког дувача стакла.

Све је хладно и као неки недокучив, недодирљив излог.

Неколико кућа склопљених од дрвета. Одакле ли је само дрво дотерано доведе? Од Архангелска преко Нове Земље? Колибе чуче пред улазом у рудник, који се црним устима дрско и подругљиво церека.

Неколико људи, малих и танких као сенке, стоје пред несметаним спуштањем брда. Одакле ли су ти људи? Каква то судбина тражи овде свој вредни крај? Заклањају светлост руком.

Тај покрет изгледа као уморна одбрана из даљине од шареног живота друштва, које наш брод, не пристајући уз обалу, проноси као фата-моргану поред ове заборављене обале.

Само наша сирена поздравља.

Звук се пење горе као клицање... а враћа доле као празан одјек без одговора.

Један човек се жури према обали. Он стоји као нека фигура из Танагре, ископан из арктичких обала, мрк, прекинутих удова, чудно скраћених. Јасна мрља, уоквирена дивљом косом, лице, изгледа ми као уздржавани поклник упућен пловидби нашег краљевског брода... Увек ћу га видети, тога безименог човека на опорој, каменитој, туђој, далекој обали, усамљеног и усхићеног у свом посматрању, како стоји онако као деца, која се чуде брзини брзих возова, који јуре у одрасли свет... Срећа несреће — тренутак!

Брод лено преврће стране залива као неке заборављене књиге. Падица за падином... стално иста меланхолија једне напуштене природе. Ма да се сунце виђа на голим површинама, оно ипак клизи на њиховој одбијајућој хладноћи и тоне у заспале таласе. Види се да тај Шпицберген није навикао на светлост, да је неповерљив према њој и да не зна шта ће с њом. Ова земља не зна за пријатност

сунчања. Она зна кад би се загрејала, кад би почела да дише и мало да се зелени, да би се врло брзо све опет смрзло, пало у власт магле, снега и ноћи, која овде траје три четврти године, тако да за то време ни једанпут не сване...

Бацили смо котву у Адвентском Заливу.

Чамци су нас искрцали на копно.

Округли, вунасти пси са шиљатим, црно лакованим носевима и добрим, округлим очима, лижу нам ципеле понизно и с пуно радости што су нашли господаре. Један од њих доноси ми расуране груди једног галеба као поклон. То су, кажу, потомци оних паса, које је довео Амундсен за своје експедиције саоницама у унутрашњост земље.

Ту је и неколико плашљивих, збуњених, беспомоћних људи. На лицима им се види оно воштано бледило, уз које избијају изданци из корена биљака у подруму. На подбратку лепрша им се нешто ретке браде. Усне су им уморне, без речи и беле. У угловима очију црни им се прах од угља, те даје изглед очима као да дубље леже него што уствари леже испод чеоне кости. Поглед им не може да издржи јаку светлост овог ретког дана са сунцем и бучно одевеним људима. Он отскаче од тих људи и непрестано се повлачи у себе. На надланицама су им урезане сенке, као на рукама које сам видео да већу код туберкулозних.

Корпе за извлачење угља шкрипе и креште из брда и трпају угаљ у теретни брод. Све се врши механички, мртво, из нужде, без унутрашње сопствене енергије. Улазимо у место.

Стигемо до дваеста кућа. Зидови, обојени црвено, плаво, мрко и зелено, хтели би да у безбојност пустиње унесу неки весео изглед, али њихова лакомишленост је замрзла. Она делује као игра кловнова у мртвачници.

Из вечите зиме у позадини жуборе пролећно веселе воде. Оне узбуђено хаскају на шљунку и грицају песковиту земљу. Али тишина неумољиво се удаљава од тога жубора... расте на њему.

Консуела хоће натраг у чамац. Ја је задржавам. У очима јој се виде сузе: „Стидим се пред овим људима, пред овом околином, због своје халтине, своје радозналости...”

Узимам је за руку и брзо одводим из места, преко разбарушених маховинастих спрудова и сребричастих чупавих сплетова лишајева, до на пола висине једне морене. Бело камење лежи расуто као кости изумрле земље.

Ћутећи корачамо све даље.

Ветар не зна шта ће са самим собом... покушава да се игра с нама. Нема ниједне круне дрвета, на којој би могао да отпочине, ниједног жбуна око кога би могао да развије своје коло, ниједног стабла, на коме би могао да опроба своју снагу. Он се враћа самом себи, као поглед оних несрећника на обали.

Поглед се непрестано пење на брда, с којих долази светлост, која овде није у стању ништа да благослови. Огромна леђа непрегледног стада стена као неких прастарих животиња леже у плавој светлости.

Ово је други дан стварања света, наслућује срце.

Светлост је одвојена од помрчине, земља од воде, али још нема живота, цветања и рашћења.

Бацам наше огртаче преко камења. Лежимо на сунцу. На Консуелиним прсима дише скакутава светлост. Причам јој како од радника, које смо видели и који су врбовани негде у Норвешкој, од неког бироа, многи, врло многи, не могу да поднесу трајање те ноћи од више стотина дана и пре него што осване прво јутро, обузети тугом и не-

ком бесмисленом жалошћу иду у мрак, у брда, у смрт. Као да би хтели да пођу у сусрет светлости...

Видим један расцветали, шћућурен, жути љутић, једино цвеће које овде може да цвета на најскровитијим местима зато што је двогодишња биљка, што живи снагом корена и не зависи од оплођавања цвета.

Консуелина коса је оштро раздељена. Хоћу да јој ставим цвет у косу, али слабачка стабљика не може да се учврсти. Онда стављам цвет Консуели у уста. Никада ниједан цвет није растао на лепшем тлу него сада, када је његово лелујање пратио осмех једног људског лица. Он се као звезда лелујао изнад беле топлоте Консуелиних образа и чела...

Доцније (часовници које смо с Југа носили собом називали су те часове вечером једног дана, сунце се није ни најмање обзирало на наше рачунање времена) посетили смо Сасенски Залив.

Брод се полако и пажљиво кретао око ледених поља, која су се огорченом упорношћу одупирала пловидби. Неколико морских паса тукло се на отвореном мору, запљускивали се као деца а кезили као старци. Напротив, кад би лежали на површини неке покретне санте леда изгледали су као намештеници неког погребног завода без цилиндера, са ћелама: смешни и озбиљни. Очи су изражавале пријатно саучешће. Са атлетских плећа пераја су им висила као велови за жалост.

Пролаз за пловидбу бивао је све ужн.

Лед из глечера претно је да ће премостити залив. Брод баца котву. Искрцасмо се.

Глечер, чије је ступање у море значило почетак залива, изгледао је с брода готово лепо при свом осветљеном, правом спуштању. Али што смо се више њему приближавали, утолико је он бивао већи, тврђи и силнији и утолико је више растао из-

над мора. Његова близина гушила је говор, те је и најречитије потчињавала диктатури своје моћи и ледене тишине. Благ успон, који је издалека изгледао као нека рудина, сада се показао као нека стаклена фасада од више спратова.

Нека оштра хладноћа пређе на наш чамац. Ја брижљивије увих у крзно уска Консуелина плећа, која су подрхтавала пред првим мразом.

Стрми зидови, који су у сенци моћно падали у море и његову безгласну дубину и у општим деловима окренутим од дневне светлости, светлећи, треперећи, вртајући из магичког ћилима воде, која се преливала у дугиним бојама, изгледали су као да израстају у зачаране стубове, ти стрми зидови неумољиво су држали у споју небо и море. Плаветнило неба бледело је у хиљадоструким огледалима његове површине, а увело зеленило мора разведравало се на њој и у блиставим преламањима прелазило у разигране варнице, које су падале као призме дугиног сјаја...

Сећам се да ме је као малог дечка једном нека добра жена повела у неко велико позориште. Био сам први пут у великом граду и први пут у позоришту. Кад се подигла завеса, позорница је трептала, преливала се и сијала у сјају неког вилинског замка, у коме је становао неки краљ леда. И док је тамо харфа почињала да свира уз виолине, а чело уз ситне гласове неког усковитланог хора снежних пахуљица, овде ову тишину као из бајке одједном прекиде неко режање, које је изгледало да прети из једне пећине, у чији је плавкасто расцветали свод улазила поворка уздрхталних таласа.

Режање се претвори у лавез.

С леђа громовито затутња силан одјек. И распаде се у промукле покликe у кланцима, који су се ваљали према мору.

Чамац обузе један једини страх.

Сада крикну и глечер, савладан. Изгледало је да шкрипи зубима. Онда се преломи, распукну, распршта уз тутњаву и разјапљена циновска силина једне јасне површине... склизну, паде, сурва се у море. Намучена вода урликну... пропе се према броду... и покри га својим ускомешаним таласима.

Чамац се подиже и оде патраг. Страх се оте из стиснутих грла... Крици као поплашене птице стадоше да круже око нашег заљуљаног чамца.

Глечер је изгледао као да дише, да јечи, да притискује... и опет узвикну, још више претећи, још више савладан болом... тако криче породиље...

Наши чамци су бежали ка обали са страна глечера.

Још један последњи крик, сад већ скоро као ликовање... Ослобођење. Једно брдо одвоји се из зглобова удова... плесну, удари, грмну у море... море му полете у сусрет, трже га себи, запрети му да ће га здробити... Један ледени брег био је рођен...

Никада нисам чуо елементе да у смислу људске природе више очајавају, уздишу, моле за помоћ, одахњују и ликују... Брод се посрћући креће по све мањој узбурканости своје колевке. Последња измаглица сланог, леденог зноја пада по нама за време нашег искрцавања.

Пењемо се по очврслом снегу, помешаном са камењем, преко грудви леда нагрнжених топлењем. Корачамо у сенци једног брда, које нам заклања сунце. Пењемо се све више и више... Бацамо сенку за собом као неки хладан огртач. Идемо у светлости! Обилазимо пукотине и напрслине, које воде у дубину, мршаве долине, дубоке клисуре, на чијем дну клокоће вода, на чијим зидовима кристали од иња изгледају да као рударске светлиљке гнома промичу тамо — амо... Пењемо се све више и више преко глатких сводова, варљивих ледених мостова.

Консуелни дах као каква заштитна магла повија се пред њеним блаженим лицем...

Одоздо из дубине довикује један доброћудни берлинац: „Немојте да слетите овамо доле!“

Пријатељ испод нас одговара: „Којешта!“

Смешн се према нама и говори: „Не летите у небо!“

Пењемо се све више и више... Стојимо у светлости! Пред нама висина од снега и леда. Плаве сенке се мењају са осунчаним површинама. Из пукотина се пуше поцепани велови магле која се уздиже, сунце их упија, они се расплињују у трепераве капљи блиставе светлости. Сунце сија на белој пустињи, која изгледа да гори својим замрзлим срцем...

Светлост се оделила од мрака.

Тада Бог створи чврстину и одвоји воду испод ње од воде изнад ње. И назва Бог чврстину небом.

Тако је од вечера и јутра постао дан други.

Стојали смо усамљени изнад замрзле воде.

„Само један дан, Консуела, удаљени смо од часа стварања нашег света!“

Затим се вратисмо натраг у поноћ, која је била осветљена сунцем као пролећни дан без невестинске Земље...

6 август.

Ветар бива јачи. Океан баца свој немир све до укочености ових најсевернијих залива на Шпицбергену. Шиљате ледене санте треште у журном таласању мора. Глечери се распадају у импресивније облике, пред покретном сенком усковитаних облака. Магла негодује због усамљене радозналости наше пловидбе.

Покушавамо да уђемо у залив Кинг, али широка, бела ледена острва, која реже на нас, препречују нам пут.

Због тога скрећемо у залив Крос.

Ветар расте.

Облаци падају паниже и своје забрекле бокове трљају о задимљене ледене масиве брда.

Изгледа као кад се улази у салон смрти: бело и пусто.

Стене, стрме, укочене, неплодне, препречују море. Само море је мртво. Ветар се подиже против огромне меланхолије, хтео би да пусти песму из грла, али она постаје промукло урликање. Одјек белних кланаца клокоће... Изгледа као да само не-бо јечи и да чезне за ведрим небом и шароликим друштвом дрвећа и плодова...

Стојим ослоњен на огради. Ветар је постао клизав, прелази влажним рукама човеку преко лица.

Зар није оно онај кратки и округли Америка-нац са Куковом двогодишњом картом у џепу? Он ме кратко пита: „У Немачкој имам Нириберг и Флоренцију... за свако по два дана... У програму пише: уметност!... До врага, мистер, шта има ту да се види?...“

Државни испит је дечја игра према таквом јед-ном питању; нарочито кад на теби почивају добре, бистре очи човека без мане. За Нириберг препоручих му „Херцла“ и неколико добрих кобасица за пржење, а за Флоренцију упутих га на неког италијанског портира.

Гле, тај човек сада пребледе и палцем осуши крајеве очију.

„Мистер“ — допро је његов глас — „Ништа не смета!... Величанствено, зар не?... Ви путујете исувише млади! Видите, мени је 67 година... Ја сам радио до пре пола године... Нисам очи подигао... Сада нек се врти свет око мене! Образовање је уживање! Ви уживате до двадесет пете године... Ви то у Европи називате студирањем... То ништа не вреди... То чини човека гњилим... Ја сам против школе!

Живот је, мистер, довољна школа... Ја сам сада човек, научно сам! И, до врага, зарадно доста новаца! А сада, као што рекох, чиним нешто ради образовања! Да ли се тако нешто може икад научити, а?" — Он својим крупним зубима указа на покривену кулисерију, као да је хтео да је дохвати зубима и раскине. — „Радити па онда разгледати! Да, тако то иде! Руковао сам се малочас с драгим Богом! А сад један виски у стомак, па онда у постељу! Свет је леп! Али ви сте исувише, млади, немојте ми замерити! Good night, mister!“

Он оде. Кроз завесу бара видех како се његова цинковска сенка завали унатраг да сручи у себе један виски...

Ја опет погледах у меланхолију околине.

Сутра ћу тога човека послати Ђоту у Флоренцију. Чујем га како се смеје пред њим и говори: „Господе Боже, како то весело изгледаш! Фина ствар, међу толико цвећа, воћа и анђела!“ и онда ће тај ваљани човек по други пут стиснути руку драгом Богу. И ко ми опет буде рекао неки малициозни генерални суд о свињским месарима у Сан Франциску, тога ћу оборити нок аутом.

Из дворане допире топла и пријатна музика.

Има нечега доброг кад се игра под леденим брдима. Најјача светлост блешти изнад заносног обртања нежних парова.

Консуела се припија вођењу једног елегантног Пољака.

Ја сасух један загорели коблер, па затим још један и да се Консуела није спустила поред мене, ја бих испробао читаву апотеку алкохола.

Право има онај млади Америкапац... осећамо се исувише стари! То и јесте био кратак смисао његовог дугачког говора, зар не?

7 август

Лежимо укотвљени под кишом.

Чамцима се искрцасмо на једно равно острво, које се међу све самим глечерима налази као једини комад земље.

Међу одроњеним камењем и пешчаним спрудовима расуте лобање, грудни кошевн, карлице и бутне кости. Овде-онде и понеки првасов пршљен и китово ребро.

Дан је потпуно сив.

Острво се замрачује у киши која пада. Кости се аветињски беласају, као да су и саму смрт савладале. Овде изгледа да су се ухватили за косе први ловци на китове и беле медведе због поделе плена, па пошто нису били никакви мирољупци, то није остало при коси, већ су расцепили једин другима лобање и пробили грудне кошеве. Што се при подели плена столећима показало као најбољи аргуменат.

Кад свет почиње да бива велики, усамљен, свечан и узвишен, онда се више не наплази на људе, већ само на њихове кости. Чудновато! У пустињи је било исто тако. Тамо сам био нашао још само неколико ребара засутих песком.

Такви остаци живота говоре врашким језиком...

Изгледа тешко разумети га, јер путници узимају једну главу из руке (поклопац на лобањи био је отворен секиром као кутија конзерви) и фотографишу се као Хамлети.

Ја сумњам да су убијени помнишљали на тако нешто али исто тако ни на моје медитације. Мука је то тачно интерпретирати. Ми се само тумачимо...

Консуела је купила шкољке и лепе, изолучене, вијугаве пужевље љуштуре. Напустили смо све цепове, притом нам је киша падала иза врата.

Ципеле су при сваком кораку подврискивале, онако као сељачке девојке у летњим ноћима међу обесним здравим момцима.

Глечери без светлости изгледали су смежурани, преживели и непријатни... комедијанти без шминке, који су сањали о улогама у којима су пропали... залеђена стања страха.

„Киша, костури и влажне ноге значе кијавицу“ — рече Консуела.

Попесмо се у моторни чамац и одјурисмо према броду и камину који је пуцкарао.

Поклоних се последњи пут према острву мртвих и повиках: „Зашто сте, пријатељи, пре више столећа разбили себи лобање? Зар је оно мало риблег уља донста било вредно топле људске крви? Али је сигурно да сте тамо нашли несравњиво гробље“.

Острво је доброћудно повлађивало свему... мртвима... Хамлетима... и беседи. Али ми се била угасила цигарета... била је мокра и тешка као сардела.

Кад смо пошли на ручак, „Генерал Сан Мартин“ подиже котву и полако крете из Магдаленског залива... из леда, снега и кише, из очајних брода, глечера и туробног изгнанства у живу ширину и дубину океана.

Пловећи северним правцем ускоро изгубисмо из вида Шпицберген. Море... море... море...

Испред брода су били небо и море, уплетени међу собом везама магле, стопљени једно у друго као у неком узаврелом прастању. Овај бледи дан изгледао је као плашљиво дисање неке вечите ноћи без снова.

Макар кога сусрета са Средоземљем се сетно, увек га је улепшавала по нека позлаћена легенда, увек га је додиривао удар крила неке бајке или величала каквим великим делом сама историја. Како ми се чинила усамљеном Малта, која је изгледало да

почива заборављена у мору, све док нисам био тамо и ступио у пећину у којој се Калипсо трудила да придобије Одисеја, док нисам додирнуо стену, на којој је пропао Павле и прешао путевима на којима су сазревали Бонапартини планови о Египту.

Али на овој висини поларне близине — кажемо висина због навике стечене у географији, али се кад дођемо тамо стварно осећамо као да смо пропали у неку неизмерну уклету дубину — није више било никаквог додира са животом.

И сама сунчана светлост бежала је и текла преко ових просторија, да би се показала тек на обронцима и падинама јужних зона у летњој пријатности округле Земљине средине.

Али тада се из уморног сумрака издвојно један светлуцав обруч... да није постао Миндгард?... Светлуцање леда давало је хоризонту сребрни сјај... Пливајући лед и ледене баријере одисали су сјајем у даљини.

Ми застадосмо. Ускоро ће чврсти лед заградити море и чувати прилаз последњем северу.

Голфска струја, коју упија сунце Атлантског Океана, Голфска струја, која исправља своје удове на обалама Јужне Америке, на чијим се топлим грудима њише хладовита сенка палми, показивала је до обале Шпицбергена доброту своје загревајуће снаге. Овде се сломила њена моћ. Само море почело је да се мрзне. Ударање таласа бивало је тврђе... ускоро ће се стврнути и море у свом властитом елементу наћи ће своје границе и своје ледене обале...

У почетку је Бог створио небо и земљу!

Консуела, Ерик и ја стојали смо изнад брода, изнад моста на кули за премисавање.

Брод је, пловећи најспоријим темпом, клизео и разбијао лед, шуштећи и парајући га, дуж просе-

чених обала снежних спрудова, на којима су се го-милале санте леда, све једна изнад друге, срасле у језовите зидове.

„Шта је то?“ — питао је Ерик са неком узнемиреношћу, која нас је нејасно све троје прити-скивала.

„За старе ватра је била божанство, море... а и сваки брег, на који људска нога још није ступила. Људи су све даље од сопственог огњишта прога-њали демонију божанства. Човек је задовољан свет. Бог га је изгубио. Небо је постало провинција... Бог је постао провинциска природа за мудрост великог града... Овде је био крај света за прогнаног Бога. Овде је почетак света за његов повратак. Овде је тишина и усамљеност. Зависи од сваког од нас шта ће овде добити на крају света.

Пред нама се ширио мир, чија је суштина била благ осмех... с оне стране да или не, с оне стране овако и онако почивало је срце потчињено новој савести и старој мудрости. Тишина је расла и по-сила последњу ивицу Земље.

У том одјекну преко моста капетанов глас, као неки нагли удар ветра: „Правац југ!“ — „Пуном снагом напред!“

Крмар монотоним гласом понови наређење. За-повест загрме у машинском одељењу.

Брод се моћно окрену.

Машине затутњаше.

Вечити лед, његове дијамантне обале, његов тешки сан, његова недодирна напуштеност утонуше у покретне ковчеге магле и површине, и пред бро-дом се обре сунце, југ и баскрајна чежња за лу-дошћу...

8 август.

Отворисмо очи и знамо сигурно: ово је весео дан!

Скочисмо из постеље, певушимо, весели смо, јер је — весео дан.

Илазим из кабине. Снажни ветар ми подметну ногу и ја се весело отетурах на доручак.

Тражим Консуелу.

Она седи задовољно међу лепим стварима и благује.

„Добро јутро, Консуела!“

Уста су јој пуна, али она ме гледа срећним изразом на лицу право у очи и клима главом. О, како је то весео дан! Затим прогута залогај, нали ми чај и даде ми најпре кашику каше од овсених пахуљица весело измешаних са млеком, маслацем и медом.

„Такође гладан? Зар не?“ — насмеја се она на моју нову ревност, с којом почињем да једем. Њене очи бивају сасвим крупне. Оне мора бити да претстављају величину глади. И она ме погледа њима као да мора да и мене поједе.

Ох, како је то весело јутро!

Ја не знам да има ту нечег особитог, али је тако као што кажем: сасвим је весео дан! А сваки сат је диван!

„А сад морамо брзо у шетњу!“ — рече Консуела. Ја запалих њој цигарету а мени једну дугачку дебелу цигару... Ах, тај први спокојни, весели дим из дуге, дебеле цигаре!

Помажем Консуели да обуче мекани, гладак огртач и пребацујем јој шал око врата.

И одлазимо...

Наилазимо на познанике као на шеталишту у Баден-Бадену. Само је чудно што крај палубе за шетање лежи час изнад тебе, час се стрмо спушта као неки пут у долину. Али зар се има времена о томе да размишља? Никако!

Ту је једна дама, која се сваки дан одева у нову хаљину. Пала је опклада да ли ће она исту

хаћину два пута обући. Опклада стоји седамнаест према три.

Контролишемо! Поздрављамо се нарочито љубазно, јер је она за данас опет обукла потпуно нову хаћину, а то значи добијене су три капетанске мешавине увече. — Сусрећемо драгог комерцијалног саветника. Говоримо један другом да смо сјајно спавали и да сваки сјајно изгледа. Признајемо да смо до два сата играли покера... до три играли. Смејемо се... весели смо... Немамо више времена. „До виђења!“ — „До виђења!“

И Консуелина лака мишица још је на моме боку. Застајемо пред Ериковом кабином и хоћемо да му отпевамо серенаду.

„Зар сте већ устали? — пита он жмиркајући пут толике светлости. Он напиње толико плућа увлачећи ваздух, да се почињемо бојати да за нас неће довољно остати.

„Много сте поранили, много... такав један дан је као добро вино. Оно је и при крају исто онако добро као и кад га човек почне пити“... извињава он свој дуги сан.

Зар није оно мој друг из Хамбурга са својом супругом?

Обоје сјајно изгледају. Ћаскамо, ћаскамо...

А наш излет?

„Пардон, нажалост много журимо!“

И скоро претурисмо широког бременца који стално пуши на своју кратку лулу.

„При оваквом времену били смо пред Тенерифом...“ и почиње прича, почиње на једној плантажи гуме, па преко Тенерифе и времена као што је данас води до Општинског подрума у Бремену. Нека весела прича. И још многе друге сличне приче вире са крајева усана овог мирног лица, али зар не морамо ми да идемо у шетњу?

О, зар није ово весео дан?

Наилазимо само на веселе људе, на које је ду-
нуо неки весео ветар. Имамо времена, па ипак до-
лазимо до тога да немамо времена...

Онда се обресмо на „ливади“. Тако смо крстили
задњу палубу, оно место изнад елисе, код катарке
са заставом.

Ту се море шиба и оно свој отпор мора да на-
плати нашом брзином.

Ту човек има осећање господства над морем и
масом. Овде као и свуда у свету ради се увек са-
мо о томе да се пађу права средства и згодне кри-
латице. Да ли ће се тада рећи: ја сам твој госпо-
дар или слуга, то је ствар форме, главно је корист.

Море и брод, човек и држава, уверење и капи-
тал...

Гледам у ковитлање елисе.

Консуелина лака рука почива на мом боку.

Једра малих галебова играју се у ово млечно
пре подне.

Понекад звижде падајући нагло доле.

Понекад су баш пред нама у ваздуху.

Мале увучене ножице изгледају на грудима као
лепе коралне игле за кравату. Око ока имају зла-
тан прстен, који оку даје нешто укочено и метал-
но. Кљун је циничан и малограђански. У свом изра-
зу одговара ружном крештању, којим они један
другом завиде на сваком залобају. То је олош, али
лакомислен и леп олош. Просјаштво са сјајном вир-
туозношћу свог заната.

Гледамо за њима... стално гледамо...

Неки су преко снежних плећа пребацили сиви
шал, као да би морали да се стиде сјајне лепоте
свога перја.

Спуштамо се на столице за лежање.

Чврсто увијам Консуелу. Па се онда и сам уви-
јам у ћебе.

Лежимо тако близу да осећамо своју узајамну топлоту.

Не говоримо више ни речи. Само се стално смешимо пут неба, које изнад нас наставља развејану, опчињену игру облака.

Затим кажемо: „Консуела!“

На Консуелину косу пада светлост. Дошла је с неба.

Консуелина коса је мрка... не, црвена... не, она је оштро раздељена и у великом чвору пада на потиљак, тако да је Консуелино лице увек лако повијено, а уста, мало отворена, изгледају као да пате.

Јесам ли већ говорио о тим устима?... Не, хоћу прво да потражим коју реч о сребрном уву испод бронзане косе. То се уво види, па се онда смеју да бирају сасвим чисте и опрезне речи, јер ко би могао узети на се да тај филигран узнемирава грајом?

Рекао сам, зар не?: „Консуела!“

Консуелине очи ме погледаше...

Јесам ли већ писао штогод о Консуелиним очима?

Ах, ја будала! Теже је говорити о Консуели, него исцрпсти море.

Уста? — Поменуо сам да јој уста изгледају лако отворена, јер бакарна коса притискује потиљак (или оно рекох златна?... или бронзана?) То је вероватно претерано, јер Консуела има тако племенит потиљак и тако исклесан врат, она тешку, многу косу носи као бујну траву. Не... не, зуби, бели, јакни зуби сијају кроз усне црвене и уске, пуне расцветале радости.

Пише се тако: црвене! Као да су усне црвене!

Кад се чује о црвеним уснама, онда се помишља на киту геранија.

А то је, наравно, глупо! Консуелине усне су мале, уске ране. Човеку дође веома жао кад их види тако отворене. Тако има вољу да их стално затвара...

Али шта ја то говорим о уснама?

Слепоочнице су засенчене обале лица. Плаве и несташне жилице прелазе преко њих и завршују се под испупченим обрвама. Те обрве превукао је тушем неки кинески уметник. У њима се љупкост црта претвара у једно једино безгранично стално чуђење. — Али ја због дивоте лица потпуно забрављам да говорим о души.

О души? — О очима...

Али пред тим очима мора да занемим и најзалебљенија реч.

Између неба и земље постоје ствари, сасвим мале ствари, пред којима се само мора занемети. У те чудесне ствари спадају и Консуелине очи.

Лежали смо, дакле, без речи, уљуљкивани светлошћу и морем, и рекох: „Консуела!“

И Консуелине очи ме погледаше... Мој поглед је био засењен, није могао да поднесе то обиље блаженства. Морао сам да затворим очи као стору.

Да ли сам већ писао о томе да сам преко нас био пребацио ћебе?

Ниједан радозналац није могао видети да смо се држали за руке. Лежали смо на столицама, па смо се ипак читав један дан весело пењали уз брег према вису једног сна, бајке, блаженства...

Дан је бивао све блаженији.

Али најлепше у њему био је његов крај.

Играли смо... Стојали смо на мосту и гледали у сутон између дана и ноћи.

Таласи као неки зид који се распада лежали су у узнемирености мора. Ветар се био окомно на

катарку, која се љуљала, и урлао од гнева што му је измицала.

Небо је било налик на изврнуто море.

Таласи су у свом немиру лежали као зид, који се распада. У свету није било ничега зашта би се око могло ухватити... само је смешкање на Консуелином лицу лебдело између светлости и мрака.

9 август.

Ни у тако ни у овако, ни у да ни у не, ни „изван себе“, не лежи смисао света — тако учи један стари Кинез. Не постоји никаква радост на свету од трајности и никакво вечито блаженство с оне стране живота, постоји само блаженство овог умног стања.

Читав дан живим у том потпуном одвајању. Пишући ово ја не знам зашто бих нарочито имао бити захвалан овом дану. То није било до њега, ни до мене, ни до мора, а ни до Консуеле... то је било изван свих тих ствари. Те ствари су само штитиле, ограничавале, обухватале осећање среће осетљиве душе... Смисао душе...

10 август.

Један кишовит дан удара кишним навалама на чађав, широк димњак пароброда.

Искрцали смо се чамцима у Хамерфест.

Куће су тако ниске, да наш кишобран своју влагу испушта на кровове од шкриљца.

Земља, која равним челом гледа преко белих забата, без дрвећа је; отворен, го каменолом шкриљца и само осуто камење.

На крају улице, која значи град, у једном врту беласа се једна сама кућа. Кад сунце сија, онда шарене стаклене лопте ваљда сијају као цветови,

али данас су оне мутне, те сиромаштво ове узалудне вртареве намере без милости излажу потсмеху.

На обалу су извучени широки чамци да се одмарају. Али како се лако мичу на ветру, изгледа као да би хтели да склизну унутра према земљи.

Дан је тако препун воде, да су море и земља исто.

Неколико људи стоји на обали као коље, на коме се чита водостање. Изгледају тако непомични и без живота. Норвежанин једва да говори устима. Он уопште не зна да читаво тело може да послужи језику као средство за изражавање. Ноге су у обавези према крутим панталонама, руке спадају у цепове, рамена носе тешке рибарске корпе, зуби морају да држе лулу... Откуда би онда човек имао могућности да говори?

Возимо се са мокре земље на суву лађу.

На њој је богослужење.

Неки модерни свештеник покушава да атенсте, протестанте, јевреје, католике, равнодушне и обесне наведе на један сат у поља унутрашњег живота. Текст му је Исус и Самарићанка.

Он одбија све од себе.

Као да у религиозним стварима, у стварима најрадикалније истинитости постоји компромис! Страх се не налази у љубави, господине пасторе, каже Јован, а он је притом најблажи дух међу Христовим борцима.

Бог је најјаристократскији принцип душе, ко се с њим може сусрести, тај читав свет оставља далеко иза себе.

Ми можемо сви, сви да видимо Бога?... Дояста!

Али сваки види друго лице коме се моли. А они који се запатски моле? Да, они оснивају удружења и имају свој убојни поклик.

Жао ми је било тога младог дијалектичара, који је веровао да Богу служи на тај начин што је људи ради грешно о његов дух.

Сви они умиру због људи, који истински виде Бога и припадају му, јер губе интимну блискост са братским срцем.

Кишовита недеља.

Консуела много доцније рече: „Ми, који не видимо Бога, зар не треба да верујемо један у другог?“

„За име Бога! Не!“ — одбих ја. — „Па ми знамо да се код човека не може ни у шта веровати! Или се верује у Бога — или се познаје свет!“

„Ви потцењујете људе!“ опомену ме Консуела.

„Само када се узму као смешно мерило свих ствари... иначе, Консуела... иначе волим их све“.

„Волите?... и све?... то је сад опет исувише!“ љутну се Консуела.

Тако се недеља заврши помирљиво.

11 август.

Нарвик је почивао под плавим небом као поклон на зеленом обиљу врхова дрвећа и ливаде.

Као и први пут праменасте границе нежних брега са жубором листова дрхтале су у радости раног јутра.

Озбиљно доброчинство обазривих смрека полако се пробијало до веселе ведрине вртова, у чијој су се нези тискали жбунови, биљке и засићено цвеће.

Ту су биле воћке са плодовима, хвалисаво напумканим од сунца. Редови кромпира давали су околини изглед помало филистарске удобности а веће површине под овсем скоро изглед дебелушности.

Преко ноћи смо били бачени у чаробни свет једног плодног, заштићеног пристаништа.

Одахнули смо.

Земља која је досад одбијала и одрицала, замишљена и ледена, овде се матерински смешила при нашем доласку, те сви одбацисмо извесно страховање и почесмо да разговарамо гласније и веселије и — опет безбрижније.

Један мали, електрични воз однесе нас кроз хиљаду тунела преко хиљаду мостова у Абиско.

Та железница је најсевернија у Европи. Она је техничко ремек дело. Оно што је најлепше код ње јесте да човек нимало не осећа сву муку и бригу.

Точкови зује уз стрме заокuke као нека навигена играчка.

Вијадукти изгледају као веселе досетке, брзе импровизације, које су ту само да би употпуниле лепе изгледе.

Човеку се воз често чини да је уопште жив и да као неки хитар гуштер скаче с камена на камен.

На једном месту смо лебдели, падали или летели преко једног нагиба дубоког неколико стотина метара, ту се пред очима показивао један део света, који је као у нагомиланој свести осећања све појединачне утиске с пута кондензовао у једну најлепшу енергију. На супротној страни, размекшане добовањем наог сунца, дисале су мрке и снажне груди једног огромног стеновитог масива. У његовом подножју као збачена хаљина налазило се дубоко плаветнило једног фјорда, који су сенке и обале оштрих нвица по вољи шириле или уско вијугале. Између високе стене и фјорда дубоко доле сноп спутане и притешњене светлости падао је као спуштен мач. Мрке груди, плава хаљина, бео мач, припадали су неком јунаку, неком божанству, неком преобиљу снаге и лепоте.

Када смо на шведском земљишту напустили воз, сви људи су одједном имали косу боје као слама. И сви су били отворени, љубазни и срдачни.

Ја сам с Консуелом ишао једним уским путем поред неког потока, који је избијао из мрке земље црних смрека и преко испраног камења, међу малињацима и јовама, које су изгледале као чипке, јурно према долини.

Међу сенкама букви, које су се нилале међу изванредно светлим стаблима опуштених бреза, брали смо жућкастоцрвене печурке.

Спустисмо се поред тих патуљака са белим брадама и смешним капама.

Подигосмо једну мрежу исплетену од гранчица и лишћа и посматрасмо много лепих слика из кланца, који се налазио испод нас и светлости коју је више нас ковала планина.

Од гостионице је допирала граја, али је водопад разбијао гласове, те није било ничега свакидашњег.

Тада рече Консуела:

„Кроз шест дана сам у Ослу“.

И окрете лице испред мог погледа. Играла се једном клупом од маховине, која се издвајала од мршаве земље. Миловала је маховину, као рука која се не да зауставити ни одвратити.

Дан се завршио.

12 август.

Цео дан смо пловили морем, али смо били ухваћени обалом те се пловидба играла са острвима.

Изгледа као да Консуела носи пребачен вео преко свога бића и свога лица.

Изгледа као да очи које се међусобно траже, срдачније него икада, почињу да се опраштају.

Ми се више не виђамо слободно и безазлено.
Прикупљамо тренутке, који нам још припадају.
Утискујемо их у себе, гомиламо их, све тренутке
које грабимо себи.

Изгледа као да брод клизи доле с неке висине,
и као да сваког часа пловидба постаје све бржа.

Консуела ће у Нордхајмсунду напустити „Генерала Сан Мартина“. Један ауто ће је одвести у Осло, а онда богзна куда још у далеки свет...

Гледамо у један облак.

Изгледа као неки тежак камен.

Ветар га баца на један висок обронак. Камен се распада у сребрнасте голубове. Један голуб долази до нас. Разбија се у нежно пенасто ткање, раствара у чисту светлост. Остало је само плаво-небо...

Све је светлост и обиље светлости

И пуно блаженство душе.

И небо зловољно само собом упи

Облаке из мора,

И све поста тешко,

Обавијено сенком...

13 август.

Сунце сија. Оно баца праву летњу јару на палубу. Дође човеку да скочи преко ограда и да заплива поред лађе.

Консуела је сва у белом. Када је подухвати ветар супротан правцу нашег пута и занесе власту материју њене хаљине, њено тело просијава мрко и дечачки на оним местима на којима се држи свилено ткање. Понекад су то колена и груди, понекад рамена и ноге. Консуела онда изгледа као сребрна Нике, извајана и уобличена стваралачком радошћу неке невидљиве руке.

Одједном се плашим да се Консуела потпуно не расплине као пена валова на мору... или као

облаци на небу... Ми се узимамо за руке, тако чврсто, да се нагнијемо једно према другом и да нам сунце пада на подбрадак. Немо отварамо уста и удишемо светлост врућу, живу светлост.

Увече не можемо да се растанемо од сунца.

Наређујем да нам донесу бургундер и сект на „ливаду“. Широки чашама пијемо исцеђено сунце, крваво црвено, бисерасто, туђе сунце.

Са блиских обала долази дах земље, као из сна неког срећног детета.

Зар треба да буде патње на свету и бриге, јада и очајања? Колико смо ми далеко од тога света!

Звездани сплет окружује висове брда.

„Као венац пољског цвећа!“ каже Консуела.

Откуда то да ми смемо да будемо тако срећни? Ко нас тако дарује? Да ли ми једно друго? А, не!

У овоме часу има нечега вишег. — Ово је све гостински дар... Од кога? Од кога?...

14 август.

Како гласно куца срце ове земље, а све жила јасно и видљиво струје изнад падања зелених обронака. Сеновити мостови високих стена склапају се изнад брода.

У малом смо фјорду Мероку.

Зелена вода завршава се у зеленом дрвећу залива.

Стајемо пред Мерок.

Лака кола на два точка скакућу с нама према Вансхитену. Дишемо дубоко. Мирише на земљу... на слатку, смоласту земљу.

Ливаде се опет косе. Терају краве. Око нас је лето.

А водопади непрестано једнолико, упорно шуме. Земља живи од своје непролазне песме.

Пут се вијуга увис.

Коњ се одмара. Ми беремо боровнице. Ја их стално куним у шаку, па их онда једну по једну стављам Консуели у уста. Уста су јој сасвим поплавила, као да је комад неба пао на бело лице...

Последње опуштене брезе прате стрми пут. Даље се само камење диже у висину.

О стене које се дижу у небо почињу да се прилијају снежне површине.

Дубина је изгубљена.

Поред нас насу мали облаци, као стада. На крају пута се налази једно језеро. Оно почива у крилу једног џина жене, која изгледа да се над њим нагнула.

Необично је... Та велика мати стена и на крилу мирно дете. Човек страхује да ће она можда увидети да је то дете умрло, па ће се морати усправити и зајаукати напуштена у својој невољи... Па се с лешом бацити низ обронке.

Казујемо да нас возе натраг у долину.

Мала кола се весело спуштају, враћајући се.

Срце нам куца од забринутости. Консуела се стисла уз мене...

Из белог снега опет се помаља сив камен. Изнад сивог камена опет се хвата прва маховина. Изнад прве маховине већ се види прво мрко жбуње, а из првог жбуња дише слатка земља. Брезе се опет тискају ка путу.

А затим опет упадамо у врхове шуме и најзад вртова.

Пут стаје пред задовољним кућама.

15 август.

Једва да проговарамо речи међу собом. Бојимо се речи. Знамо да ћемо се при њој као при сузи загрцнути.

Кроз четрдесет осам часова Консуела...

Не мислити. Само не мислити на то...

Олден је леп...

Сви су гости отишли у Бриксдалсброе. Кажу, да је то најлепши глечер, најлепше место пута.

Олден нам изгледа лепши, а понајлепше да последњи пут будемо сасвим сами на броду.

Брод читав један дан припада само нама.

Чак и посада има отсуство.

Ми заузимамо своју јахту.

„Консуела, шта заповедате?“ клањам се пред њом.

„Доручак на мосту!“

Наш брод изгледа као да хоће да разбије фјорд, тако су близу обале.

Тамне смреке пењу се уз падине, најбрже долазе рашчупане и као задихане до половине висине. Брхови су пуни ликовања светлости, без стабала и сенке. Место се са својим дрвеним кућама као неко горњобаварско село припило уз своју шћућурену цркву.

У подне весламо ка једном рибару, који полако вади из мора вршке и сортира јегуље.

После смо посетили Олден. Идемо ван пута и стаза по зеленилу. Преко синора и ливада долазимо до ивице шуме и седамо.

Издајека се чује жубор водопада. Ми смо у сунчаном мору, изнад нас шапутање једра једне букве.

Увече, кад су се путници вратили на брод, тврде да је Бриксдалсброе круна пута.

Ја тврдим да је место на коме смо Консуела и ја узнемирено почивали цело после подне, најлепши део наше Земље. Али оно нема никаквог имена, и зависи, како ја мислим, увек и свуда од људи који су у стању да га нађу...

Сутра... нећу да пишем!...

Киша лије као из кабла. Киша је тако гласно ударала у лађу, да је чак надјачавала шум водопада код Гудвангена, који су поред лађе падали у море. Пловили смо према завеси од воде.

У Гудвангену су нас чекала кола, која су имала да нас одведу у Шталхајм.

Потражио сам један ландауер, који је био потпуно покривен. Два широка коња пушила су се вукући га онако гломазног.

Пошто Консуела седе поред мене, кочијаш пукну бичем, коњи повукоше и ми уђосмо у маглу од кише.

Окренусмо се у тами наше колибе од кола. Биле су то неке старинске, изаиђале сеоске свадбене кочије.

Изнад нас се кош толико свијао напред, да смо могли видети само кочијашево седиште. А и са стране кожа је била толико високо подигнута, да се је једва могао бацити који поглед преко ње.

Али ми смо се ретко трудили за то. Зар да гледамо облаке, кишу и опет облаке и опет кишу?

Предали смо се судбини и даље возили.

Када би кола затутњала прелазећи преко мостова и ми поплашено погледали, тада бисмо видели увек исту слику облака и кише, дрвеће с кога је цурила киша, клизаве стене, на којима се разбијали планински потоци.

Водопади су тутњали, а коњске копите пљескале по барицама.

Било је хладно. Консуела се јежила.

Док сам јој трљао једну руку, друга је већ била хладна.

Онда јој скидох ципелу, узех јој ногу у крило и гледах је. Затим јој и другу загрејех трљањем. Међутим, руке су јој се опет биле охладиле.

И тако сам за време читаве те вожње ћутећи, и у упорној ревности, загревао својим дахом час Консуелине руке, час Консуелине ноге. И Консуела се завали у седишту. На доброћудном сомоту старих сеоских свадбених кочија.

Планински поток је тутњао, водопади су трештали, киша је пљуштала по крову од кола, а коњске копите пљескале по барицама...

17 август.

Консуела је отишла.

Кад сам био изишао на палубу, један чамац је баш пристајао уз пристанишни штек у Нордхајмсунду.

Скочих у један други чамац спреман за искрцавање. Предњи део пресецао је воду као оштар нож. Искрцах се. Један ауто грабно је уз брдо, које се било испречило у правцу Истока.

На обали је стојао један рибар. Ухватио га за мишницу.

„Осло... тамо?“ и показах му руком према брду.

Норвежанин се прво немо зачуди мом узбуђењу.

Затим се полако, замисљено окрете од мора, подиже руку, показа на Исток и опет је спусти као секиру.

Консуела је отишла.

У излозима Нордхајмсунда леже све сами хардангерски ручни радови. Веселе чипке... веселе мараме... веселе ствари израђене од дрвета...

У Нордхајмсунду сви становници носе народну ношњу отворене боје, као да је вашар.

Пред Нордхајмсундом се налази Токагјелет.

Пред Нордхајмсундом лежи пустиња и један водопад пада у долину, као кад би море падало у дубину...

Изнад Нордхајмсунда се појавише две дуге. Један крај почивао је на оном брду, које затвара исток, иза кога се налази Осло.

Не знам шта бих радио тога дана.

Увече сам стојао на мосту.

„Где је дама с којом сте нас увек посећивали?“ — упита ме учтиво дежурни официр.

Одговорих му: „Отпутовала је рано јутрос у Осло“ — тако сам му учтиво одговорио.

Официр је гледао облаке.

Радио телеграфист је јављао о минимуму. Официр куцну барометар.

„Биће мало промене“ — рече он климнувши главом према барометру, у коме се живини стуб био скупно.

Мени је свеједно. Уморан сам. Идем у постељу.

18 август.

Свечаност на броду. Костимбал. Све је у највећем узбуђењу. Шта то мене привлачи!

Постељини чаршави се претварају у оријенталску наборану одећу. Један се обукао у новине. Најстаријим морнарским панталонама скаче цена.

Ја поткрађујем једне панталоне да бих тако дошао до неке имитације кожних панталона. Стављам четкицу за бријање на задњи део главе као дивокозину браду за шеширом, замолих у ледењачи да ми даду једно телеће око, које увијам у црвену марамицу да из ње гледа и јодлујем. Важим као беспрекоран син планина.

Пријатељ Остринкс са својом дрвеном ногом, коју су му наместили Французи, чека ме. Пева пред прозором моје кабине:

Дрвена нога плаче,
Осећа бол,

Тражи да се умаче
У алкохол!

Он се приказао као љубитељ предграђа. На прсима му је кичица подофицира насликала једну једру жену. Голе руке украшене су црним ђулетима, црвени јанџици и две шапе, које једна другој изјављују саучешће због димензија.

„Четрнаест дана у смокингу, човече“ — простења он кроз зубе — „за тако нешто потребан је противотров“.

Улазимо лупајући у салу, тако да се тресе читав брод.

Остала господа се крећу у отменим границама, али ипак, можда мало бојажљиво, трпе нашу сочну маскараду.

Сала пред нама сва је узаврела од боје, светлости, смеха и музике.

Дохватих једну црну маску. Има уско тело увијено у један једини комад платна. Низ тело јој све до колена падају бели бриљанти. Ноге су јој у црним ципелама од дамаста. На рукама су црне рукавице. Руке, ноге, плећа и груди су голи.

Носим је у салу. Бацамо се у игру, која се склапа над нама.

Нека груба рука скреће покатакд читаво уско-витљано друштво у угао.

Ветар напада свом силином брод.

Урличе ветар... господа покушавају да се придрже... притиснуте даме узвикују смејући се.

Нов удар мора баца опијен талас обгрљених парова на супротну страну.

Музика непрестано свира и надјачава олују.

Ја играм, играм, играм. Држим говоре. Пијем.

Весео сам, обестан,

Шта је то било?

Шта је то што ме мучи и што ме чини очајним на маскенбалу?

Нећу да поменем твоје име.

Не марим за бесмислену чежњу!

Морам да изиђем. Хоћу да одахнем... да расхла-
дим очи...

Бура је дохватила море у своје канџе. Она је
одвојила небо од његових веза и разбија њиме
море.

Катарка се беспомоћно хвата празног простора.
Музика ликује.

Тетурам се ка задњој палуби.

Грчевито се држим за ограду на „ливади“.

Пода мноме урличе елиса у бесу раскомаданог
мора.

Један сигнални знак тоне на хоризонту.

Бура ми окреће главу.

Из грла ми се отима: „Консуела!“

19 август.

Хамбург.

Стојим на улици. Отпуштен.

Не знам шта бих отпочео.

Иза мене су укотвљени многи бродови.

Почињем да сумњам да ли сам уопште био на
једном од њих. Морам још једном добро да про-
мислим...

Мора да сам сасвим добро рекао име неког хо-
тела једном шоферу...

Он широм отвара врата. Затвара их с лупом
иза мене. Стаје раскорачено пред свој мотор.

Мотор се длали. Мале експлозије почињу да
оживљују кола. Возимо се.

Куће се склапају једна преко друге. Улице
окрећу људе. Једна алеја трчи према нама...

Удара на прашину, камење, зној.

Заједно са фасадама складишта један намучени
морски рукавац увија се под мост, који с нама хуји
у град...

Крај

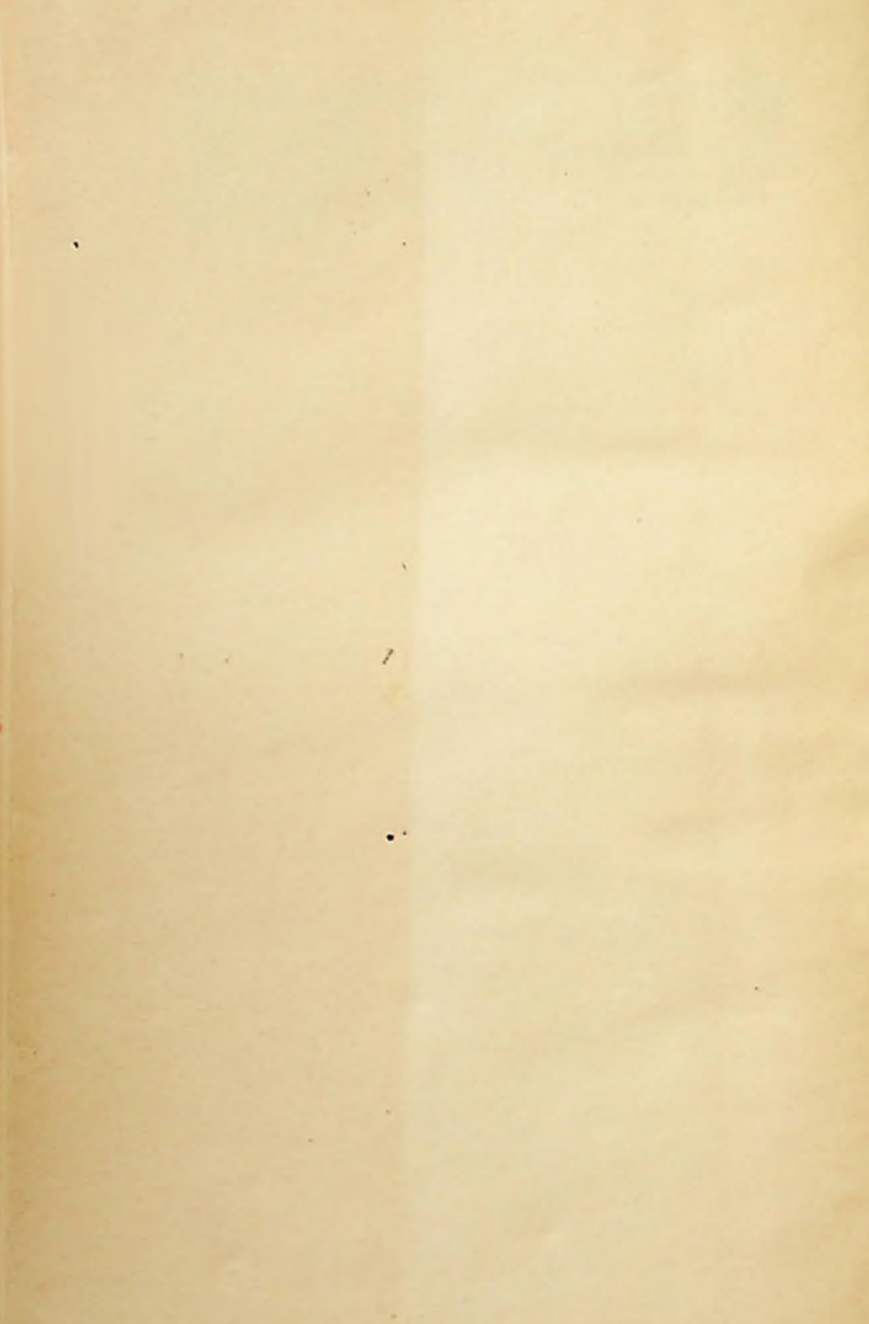
THE
HISTORY
OF
THE
CITY
OF
NEW
YORK
FROM
1624
TO
1898
BY
JOHN
B. HOGAN
AND
JAMES
M. SMITH
NEW
YORK
1898

THE
HISTORY
OF
THE
CITY
OF
NEW
YORK
FROM
1624
TO
1898
BY
JOHN
B. HOGAN
AND
JAMES
M. SMITH
NEW
YORK
1898

БЕЛЕШКА О ПИСЦУ

Ханс Јост (Hanns Johst), водећи драмски писац и страстан поборник националсоцијалистичког покрета, рођен је 1890 у Серхаузену код Дресдена. Хтео је да постане мисионар, студирао је медицину, доцније историју уметности и филозофију. Претседник је Немачке академије песништва и Државне књижевне коморе, носилац награде националсоцијалистичке странке за уметност 1935. Живи крај Штарнбершког Језера у Баварској. Под утиском светског рата почео је да пише. У свом првом делу, визије са бојишта „Час самртника“ (једночин, 1914) глорификује смрт за отаџбину, док у сељачкој комедији „Слама“ (1915) жигоше „црноберзијанце“ у домовини. Као драматичар еволуисао је од експресионизма до стварања у националном духу свесног немства. У драми „Млади човек“ (1916) осветљава духовни развој предратне омладине. И у комедији о искоришћавању инфлације „Мењачи и трговци“ (1923) бави се актуелним питањима. Нарочито се истичу следеће драме: „Усамљеник“ (1917). „Краљ“ (1921) — хоће свом народу да донесе људску слободу и зато мора у очајању да тражи смрт; „Ко верује у народ, тог народ кажњава, али онај ко кажњава народ, у њега народ верује“). У драми „Пророци“ (1922) обрађује Лутеров лик као символ буђења немачког народа; велики успех постигао је драмом о јунаку америчке борбе за независност „Томас Пен“ (1927); најзад врхунац Јостовог стварања „Schlageter“ (1932, — први војник Трећег Рајха, који у борбама у Руру са Французима даје свој живот за Немачку). Веру у Јостовим песмама. Као приповедач дао је аутобиографски роман „Почетак“ (1917), „Раскршће“ (1921), „Тако они одлазе“ (роман о племству

које умире, 1930), причу „Ave Eva“ (1931), роман „Лудост љубави“ (1936) „Консуела“ (1924, из дневника о путовању на Шпицберге), „Маска и лице“ (1935), „Путовање једног националсоцијалисте из Немачке у Немачку“. Издао је свеску есеја „Ја верујем“ (1928) и четири чланка „Становиште и напредак“ (1933).

НАРОДНА БИБЛИОТЕКА
"РАДОЈЕ ДОМАЊОВИЋ"

30 CP 821.112.2

ЈОСТ Х.
Консуела

ДЕСКОВАЦ

000014558

COBISS